

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Opis hry

Hra sa skladá z troch modulov: modulu všeobecnej evakuácie, modulu evakuácie osôb so zdravotným postihnutím a modulu evakuácie kultúrnych statkov. Každý z modulov je založený na vlastnej sekvencii udalostí, pričom moduly tvoria ucelený celok príbehu hry. Spoločným ohrozením, ktoré malo spôsobiť potrebu evakuácie, je riziko povodní. Poradie riešenia modulov vyplýva tak z logickej nadväznosti udalostí, ako aj z priorit evakuácie prijatých v krízovom manažmente. Napríklad v prijatom scenári udalostí muselo najprv dôjsť k vyhláseniu evakuácie orgánom civilnej ochrany, aby bolo možné vykonať evakuáciu osôb so zdravotným postihnutím a následne evakuáciu kultúrnych statkov. Preto je ako prvý realizovaný modul všeobecnej evakuácie, zatiaľ čo v súlade s prioritami evakuácie je posledným modul evakuácie kultúrnych statkov.

Každý modul hry je rozdelený do desiatich herných kôl. Jedno kolo pozostáva zo: scenára, udalosti, problému a možností riešenia problému. Hráč má na základe scenára a udalosti za úlohu vybrať správne riešenie problému. Označenie správnej odpovede vedie k prideleniu bodu. Absencia správnej odpovede vedie k neprideleniu bodu. Záporné body sa nepredpokladajú. V prípade problémov, ktoré si vyžadujú označenie viac ako jednej odpovede, označenie všetkých správnych znamená získanie bodu. Cieľom hry je nazbierať čo najväčší počet bodov.

Pred začatím hry sú zhromaždení informovaní o spôsobe pridelenia bodov a o tom, že po skončení celej hry (troch modulov) bude vyhlásený víťaz hry. Týmto spôsobom sa zavádza prvok gamifikácie.

Hra je určená pre dobrovoľných hasičov (Čadca). Vzhľadom na to, že ide o rozhodovaciu hru, účastník hry sa vteľuje do rozhodovacieho orgánu, t. j. veliteľa záchranných operácií na území obce, v ktorej sa školenie koná. Hra pozostáva z scenára, udalosti, problému, ktorý je dôsledkom udalosti, a možností riešenia problému. Udalosť, problém, možnosti výberu sú zobrazené v aplikácii hráča. Scenár ústne uvádza vedúci školenia ako doplňujúcu informáciu.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

V prípade, že hra predpokladá označenie viac ako jednej odpovede, táto informácia je uvedená spolu so znením problému. Získané body hráča sú priebežne aktualizované, čo má tiež pôsobiť ako motivujúci faktor založený na princípe gamifikácie.

Po skončení celej hry nasleduje diskusia o správnych a nesprávnych odpovediach hry. Diskusia o odpovediach je nevyhnutným prvkom celého priebehu školenia. Cieľom hry je uvedomiť si problémy a následne stimulovať účastníkov k premýšľaniu o ich riešení. Diskusia o odpovediach predstavuje uvedenie správneho riešenia, pretože vychádza zo zákona, postupu alebo praxe. Vykonáva sa na základe odôvodnenia pripraveného v príručke pre školiteľa. Hra a diskusia o riešení majú slúžiť na dosiahnutie predpokladaných didaktických výsledkov.

Hra by sa mala realizovať v rozdelení do dvojčlenných tímov. Predpokladá sa totiž, že z didaktického hľadiska je dôležitým prvkom hry formovanie zručností tímovej práce, vrátane schopnosti dohodnúť spoločné stanovisko.

Čas hry jedného modulu je stanovený na 30 minút, čo dáva priemerne možnosť vyriešiť jeden problém za 3 minúty. Predpokladá sa, že charakteristickým znakom krízových situácií je nedostatok času – rozhodnutia prijímané hráčmi budú preto podmienené aj týmto faktorom.

Na priebeh hry dohliada školiteľ, ktorý môže prípadne poskytnúť dodatočné informácie o udalosti alebo vysvetliť význam problému.

Pred začatím hry by mali byť účastníci požiadaní o zapnutie zvukov na telefónoch. Niektoré udalosti v hre budú mať zvukovú povahu. Riešenie problému si bude vyžadovať vypočutie nahrávky.

Predpokladané učebné výsledky:

Didaktickým cieľom školenia je naučiť účastníkov, ako postupovať počas evakuácie v súlade so zákonom, bezpečnostnými postupmi a osvedčenými postupmi.

Každý z modulov predpokladá dosiahnutie príslušných učebných výsledkov. Výsledky by sa mali dosiahnuť prostredníctvom riešenia rozhodovacej hry a diskusie o jej výsledkoch s odkazom na správne aj nesprávne odpovede. Odôvodnenie odpovedí by malo poukazovať na právny základ, postup krízového manažmentu alebo plánovací dokument, ktorý slúži vo verejnej správe ako usmernenie pre konanie.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Odôvodnenie výberu správnych a odmietnutia nesprávnych odpovedí obsahuje príručka pre školiteľa.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

PREDPOKLADANÉ ŠTUDIJNÉ VÝSLEDKY PRE MODUL I

Úvodný výsledok prvého modulu: Účastník získa praktické znalosti o vykonávaní všeobecnej/plošnej evakuácie pri povodni v podmienkach Slovenskej republiky a okresu Čadca; dokáže identifikovať evakuačné strediská a evakuačné miesta pre svoju obec (podľa plánu ochrany obyvateľstva) a bezpečné miesta sústredenia; vie pracovať so zdrojmi hydrologických informácií (informácie z koordinačných stredísk IZS, relevantné profily, zrážkomery, výstrahy SHMÚ) a vyhľadať relevantné profily pre rieku Kysuca či iné pridružené vodné toky; dokáže identifikovať zdroje evakuačnej dopravy (vlastná doprava, obecná/dopravcovia, IZS) a základné logistické potreby evakuácie; a rozumie nadväznosti evakuácie na činnosť povodňových orgánov a zložiek IZS (základných a ostatných záchranných zložiek).

Druhý výsledok prvého modulu: Účastník rozpoznáva varovné signály a riadi sa pokynmi pre správanie obyvateľstva po ich vyhlásení; rozpoznáva význam varovného signálu „VŠEOBECNÉ OHROZENIE“, signálu „OHROZENIE VODOU“ signálu „Skúška sirén“ a signálu „KONIEC OHROZENIA“; identifikuje vhodné vybavenie evakuačnej batožiny (evakuačný „batoh“); a volí správne správanie pri výpadku elektrickej energie a/alebo komunikačných sietí.

Účastník dokáže aplikovať vhodný postup krízového riadenia a civilnej ochrany obyvateľstva na danú situáciu: rozpoznáva indikátory zhoršujúcej sa povodňovej situácie (stupne povodňovej aktivity – SPA) a vie, že I. SPA sa nevyhlasuje ale nastáva; navrhne riešenie pri odpore obyvateľstva počas evakuácie (dôraz na komunikáciu, evidenciu a odovzdanie informácií povodňovým orgánom/veliteľovi zásahu); pozná princípy „vecnej pomoci“ a „osobnej pomoci“ podľa právneho rámca IZS; a orientačne vie, ako sa vyžadujú sily a prostriedky (ďalšie základné a ostatné záchranné zložky IZS). Taktiež pochopí možnosti využitia ďalších síl a prostriedkov na ohrozenom alebo postihnutom území (vecné plnenie a osobné úkony).

Priebeh hry

Modul I,1.kolo

Scenár:

V pondelok v popoludňajších hodinách zasiahli okres Čadca intenzívne zrážky sprevádzané nárazovým vetrom. Dochádza k výpadkom elektrickej energie a lokálne aj mobilných sietí. Nárazový vietor navyše spôsobil pád konárov a stromov. Pre povodňové orgány a zložky IZS je kľúčové priebežne monitorovať vývoj hladín na rieke Kysuca a jej prítokoch a vyhodnocovať postup povodňovej vlny.

Udalosť:

1. Varovanie!!! Hydrologická situácia v okrese Čadca sa zhoršuje: hrozí riziko povodní!!!!

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

2. VAROVANIE!!! Predpoveď zrážok a nárazového vetra, mnoho obcí je bez prúdu

Problém/úloha: Uveďte, kde a ako overíte aktuálny vodný stav v kľúčových hlásnych profiloch pre okres Čadca.

Možné odpovede:

1. Hydrologický informačný systém SHMÚ (HIS SHMÚ)¹
2. Zavolám na ľubovoľnú hasičskú jednotku a vyžiadam si stav hladín.
3. Sledujem iba sociálne siete a neoficiálne skupiny, pretože údaje sú rýchlejšie než oficiálne zdroje.
4. Budem sledovať iba osobné skúsenosti obyvateľov pri rieke, pretože majú najlepší prehľad o skutočnom stave.
5. Vyhodnotím situáciu podľa toho, či prší v mojej obci – ak áno, predpokladám rovnaký vývoj na všetkých tokoch.

¹ https://www.shmu.sk/sk/?page=765&station_id=6180) a overím Merané hodnoty vodného stavu pre jednotlivé stanice (napr. stanicu Čadca – Kysuca a pod.)

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Zdôvodnenie:

Správna je odpoveď 1., teda voľba oficiálnych zdrojov – najmä Štátna hydrologická sieť SHMÚ a miestne hlásne profily uvedené v povodňovom pláne obce alebo okresu. Štátna hydrologická sieť je zákonom zakotvený systém podľa zákona č. 201/2009 Z. z. o štátnej hydrologickej a meteorologickej službe, ktorý zabezpečuje monitorovanie vodných stavov, prietokov a ďalších údajov potrebných na ochranu pred povodňami². Podľa zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami povodňové orgány používajú tieto údaje na vyhodnocovanie stupňov povodňovej aktivity (SPA), na varovanie obyvateľstva a na organizáciu zabezpečovacích a záchranných prác³.

Okrem samotných hlásnych profilov je potrebné poznať aj mapové podklady, ktoré bývajú súčasťou povodňových plánov², ale vychádzajú zo správy Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p. (SVP). SVP je správcom vodných tokov a povodí na Slovensku, zaradeným medzi strategicky dôležité štátne podniky. Zabezpečuje starostlivosť o vodné toky, hmotný investičný majetok na nich, kvantitu a kvalitu vôd a realizuje protipovodňovú ochranu.⁴ Prostredníctvom šiestich odštepných závodov (Povodie Dunaja, Povodie dolného a horného Váhu, Povodie Hrona, Povodie Hornádu a Povodie Bodrogu) spravuje vodné toky v dĺžke viac ako 53 500 km, veľké a ostatné vodné nádrže, ochranné hrádze a kanálovú sieť. Správa tokov a riadenie vodohospodárskych činností v rámci prirodzených povodí umožňuje pružnú organizáciu zásahov počas povodní.⁵

V praxi to znamená, že povodňová komisia obce alebo okresu musí priebežne sledovať kľúčové hlásne profily, ktoré determinujú vývoj situácie v ich území; tieto profily spolu s mapovými podkladmi zo SVP⁶ poskytujú priamu podporu pre rozhodovanie povodňových orgánov a pre plánovanie zásahov IZS. Z pohľadu operatívy je potrebné vyhodnocovať nielen aktuálny stav, ale aj trend a predpoveď – údaje zo štátnej hydrologickej siete umožňujú sledovať aktuálne vodné stavy, prietoky a predpovedané stupne SPA a tým vytvárajú jednotný

² Zákon č. 201/2009 Z. z. o štátnej hydrologickej a meteorologickej službe

³ Zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami

⁴ Zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách, tzv. Vodný zákon

⁵ SLOVENSKÝ VODOHOSPODÁRSKY PODNIK. O Slovenskom vodohospodárskom podniku [online]. [cit. 2026-02-03]. Dostupné z: <https://www.svp.sk/sk/uvodna-stranka/svp/>

⁶ SLOVENSKÝ VODOHOSPODÁRSKY PODNIK. SVP mapový portál [online]. [cit. 2026-02-03]. Dostupné z: https://mpt.svp.sk/svp_vmapportal/?basemap=orto2023&zoom=1&lat=48.635428&lng=19.190401

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

obraz situácie v povodí.

Sledovanie neoficiálnych zdrojov (sociálne siete, subjektívne pozorovania) bez korelácie s údajmi SHMÚ a SVP môže viesť k nesprávnym záverom, pretože neposkytuje validované merania, neobsahuje limity SPA ani informácie o postupe povodňovej vlny a nemá procesnú nadväznosť na povodňové orgány. Povodňový plán jasne vymedzuje odporúčané profily, mapové podklady a postupy. Pre obce a ORP z toho vyplýva:

- vždy používať oficiálny portál SHMÚ, mapové podklady SVP a povodňový plán,
- sledovať kľúčové hlásne profily a príslušné územia podľa mapových podkladov,
- interpretovať stavy vo vzťahu k limitoch pre vyhlasovanie SPA,
- významných zmenách okamžite informovať veliteľa zásahu a povodňový orgán obce alebo okresu a koordinačné stredisko IZS.

Tento postup je nielen fakticky správny, ale aj právne zakotvený: hlásna a predpovedná služba, stupne povodňovej aktivity, povodňové plány, mapové podklady zo SVP a ich limity tvoria jednotný rámec pre operatívne riadenie povodňovej ochrany. Bez jeho dodržiavania by bolo obťažné legitímne vyhlásiť SPA, varovať obyvateľstvo a koordinovať činnosť IZS. Prekročenie hladiny zodpovedajúcej stupňu povodňovej aktivity neznamená, že stupeň povodňovej aktivity bol na toku vyhlásený. Pri dosiahnutí hladiny zodpovedajúcej stupňu povodňovej aktivity a pri vydaní výstrahy na nebezpečenstvo povodne **NEODPORÚČAME** využívať tok na rekreačnú plavbu.⁷

⁷ SLOVENSKÝ HYDROMETEOROLOGICKÝ ÚSTAV. SHMÚ – vodné toky [online]. [cit. 2026-02-03]. Dostupné z: <https://www.shmu.sk/sk/?page=765>

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Merané hodnoty vodného stavu pre stanice v okrese Čadca (SPA limity) ⁶

Poradie.	Názov stanice	Tok:	Oblasť	Hranica pre 1. stupeň PA (I. SPA)	Hranica pre 2. stupeň PA (II. SPA)	Hranica pre 3. stupeň PA (III. SPA)
	Klokočov	Predmieranka	Kysuce	35 cm	70 cm	110 cm
2	Turzovka	Kysuca	Kysuce	120 cm	150 cm	180 cm
3	Čadca	Čierňanka	Kysuce	110 cm	170 cm	230 cm
4	Čadca	Kysuca	Kysuce	140 cm	180 cm	240 cm
5	Zborov nad Bystricou	Bystrica	Kysuce	130 cm	180 cm	230 cm
6	Nová Bystrica	Bystrica	Kysuce	-	-	-
7	Riečnica	Bystrica	Kysuce	-	-	-

Modul I, 2. kolo

Scenár:

Zrážky pokračujú a hladiny tokov naďalej stúpajú. Na rieke Kysuca sa v noci očakáva dosiahnutie II. stupňa povodňovej aktivity (II. SPA).. Povodňová komisia obce a okresu sa pripravuje na aktivizáciu zabezpečovacích a záchranných prác.

Udalosť:

VAROVANIE!
Na vodných tokoch rieky
Kysuca v okrese Čadca
boli prekročené hranice
pre II. SPA

Varovanie! Na vodných tokoch rieky Kysuca v okrese Čadca boli prekročené hranice pre SPA II.

Problém/úloha: Vyberte správny postup na vyhlásenie II. a III. stupňa povodňovej aktivity v územnom obvode.

Možné odpovede:

1. II. a III. SPA Vyhlasuje na návrh správcu vodohospodársky významného vodného toku, správcu drobného vodného toku alebo z vlastného podnetu starosta obce pre územie obce, prednosta okresného úradu pre územie viacerých obcí alebo pre územie obvodu, prednosta okresného úradu v sídle kraja na vodných tokoch, ktoré pretekajú dvoma alebo viacerými územnými obvodmi kraja, minister životného prostredia Slovenskej

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

republiky na hraničných úsekoch vodných tokov alebo pre územie, ktoré presahuje územný obvod kraja, ak tým nepoveril iný orgán ochrany pred povodňami.

2. II. a III. stupeň povodňovej aktivity vyhlasuje vždy SHMÚ.
3. II. a III. stupeň povodňovej aktivity vyhlasuje veliteľ jednotky DHZO na základe miestneho pozorovania.
4. II. a III. stupeň povodňovej aktivity automaticky vyhlasuje starosta obce vždy pri akomkoľvek zvýšení hladiny.
5. II. a III. stupeň povodňovej aktivity sa vyhlasujú hlasovaním obyvateľov prostredníctvom obecného rozhlasu.

Zdôvodnenie:

Správna odpoveď je č. 1. Vyhlasovanie II. a III. stupňa povodňovej aktivity na území Slovenskej republiky je upravené zákonom o ochrane pred povodňami a patrí do kompetencie orgánov ochrany pred povodňami. Tieto stupne vyhlasuje a odvoláva starosta obce pre územie obce, prednosta okresného úradu pre územie viacerých obcí alebo okresu, prednosta okresného úradu v sídle kraja na vodných tokoch, ktoré pretekajú územím viacerých okresov, a minister životného prostredia Slovenskej republiky najmä na hraničných vodných tokoch alebo v prípadoch, keď povodňová situácia presahuje územný rozsah kraja. Vyhlásenie stupňa povodňovej aktivity môže byť vykonané na návrh správcu vodného toku, ktorým je najčastejšie Slovenský vodohospodársky podnik, alebo z vlastného podnetu príslušného orgánu ochrany pred povodňami na základe vyhodnotenia dostupných informácií.⁸

Slovenský hydrometeorologický ústav zohráva v procese ochrany pred povodňami kľúčovú odbornú úlohu, avšak nemá rozhodovaciu právomoc pri vyhlasovaní stupňov povodňovej aktivity. SHMÚ zabezpečuje monitorovanie hydrologickej a meteorologickej situácie, poskytuje údaje o vodných stavoch, prietokoch a zrážkach, vydáva hydrologické výstrahy a prognózy a prevádzkuje sieť hlásnych profilov. Tieto informácie slúžia orgánom ochrany pred povodňami ako odborný podklad pre rozhodovanie, pričom samotné vyhlásenie II. alebo III. stupňa povodňovej aktivity je vždy správnym a právnym aktom príslušného orgánu.

⁸ Zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Pri rozhodovaní o vyhlásení stupňa povodňovej aktivity sa vychádza nielen z aktuálnych meraní a výstrah SHMÚ, ale aj z poznania miestnych pomerov a z mapových podkladov, ktoré sú súčasťou povodňových plánov obcí, okresov a krajov. Tieto mapové podklady vychádzajú zo správy a údajov Slovenského vodohospodárskeho podniku ako správcu vodných tokov a povodí na Slovensku. SVP zabezpečuje starostlivosť o vodné toky, vodohospodárske diela a ochranné stavby, vykonáva opatrenia na ochranu pred nepriaznivými účinkami vôd a počas povodňovej aktivity zabezpečuje technické a organizačné úlohy, ktoré sú nevyhnutné na znižovanie rizika povodní. Znalosť týchto mapových podkladov je nevyhnutná pre správne plánovanie a riadenie zásahov v ohrozenom území.

Vyhlásenie II. stupňa povodňovej aktivity znamená stav pohotovosti, pri ktorom dochádza k realizácii povodňových zabezpečovacích prác. Ich cieľom je predchádzať vzniku povodne alebo obmedziť jej následky ešte predtým, ako dôjde k bezprostrednému ohrozeniu života a zdravia obyvateľstva. Zabezpečovacie práce zahŕňajú najmä spevňovanie ochranných hrádzi, ukládanie vriec s pieskom, odstraňovanie prekážok z koryta vodných tokov, zabezpečenie vodných stavieb a technických objektov, ako aj ďalšie preventívne technické opatrenia. Tieto činnosti vykonávajú správcovia tokov, hasiči, jednotky dobrovoľného hasičského zboru obcí a ďalšie subjekty určené v povodňových plánoch. III. stupeň povodňovej aktivity predstavuje stav ohrozenia, pri ktorom je bezprostredne ohrozený život, zdravie, majetok alebo životné prostredie. V tomto štádiu sa vykonávajú povodňové záchranné práce, ktorých hlavným cieľom je ochrana obyvateľstva a zmiernenie následkov povodne. Záchranné práce zahŕňajú najmä evakuáciu obyvateľov, záchranu osôb a majetku, ochranu kritickej infraštruktúry, zabezpečenie verejného poriadku, núdzové zásobovanie, ako aj následné sanačné a asanačné opatrenia. Riadenie záchranných prác zabezpečujú orgány ochrany pred povodňami v súčinnosti s Hasičským a záchranným zborom a ďalšími zložkami integrovaného záchranného systému.⁷

Mimoriadna situácia sa vyhlasuje počas III. stupňa povodňovej aktivity, ak hrozí bezprostredné ohrozenie životov, zdravia, majetku, kultúrneho dedičstva alebo životného prostredia povodňou. Na vyhlasovanie a odvolávanie mimoriadnej situácie sa vzťahuje

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

osobitý predpis.⁹

Modul I, 3. kolo

Scenár:

V územnom obvode okresu Čadca pretrvávajú nepriaznivé poveternostné podmienky. V dôsledku výpadkov elektrickej energie a preťaženia sietí nie sú spoľahlivo dostupné niektoré digitálne komunikačné kanály. O 9.30 hod. zaznie varovný signál VŠEOBECNÉ OHROZENIE⁹ – dvojminútovým kolísavým tónom sirén.

Udalosť:

Varovanie!!! Početné poškodenia elektrického vedenia spôsobujú problémy s mobilnou komunikáciou. Akustický signál: varovný signál VŠEOBECNÉ OHROZENIE⁹ – dvojminútovým kolísavým tónom sirén.

Problém/úloha: Čo urobíte bezprostredne po zaznení varovného signálu?

Možné odpovede:

1. Okamžite opustím domov a bez ďalších informácií idem na zberné miesto.
2. Hľadám tiesňové informácie: zapnem rádio/TV (prípadne batériové rádio), sledujem obecný informačný systém a riadim sa pokynmi IZS/orgánmi krízového riadenia

⁹ Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

(obec/okres).

3. Čakám výhradne na SMS, bez nej nič nerobím.
4. Ignorujem sirénu, pretože môže ísť o skúšku, aj keď nie je prvá streda v mesiaci.
5. Vybehnem von pozrieť sa, čo sa deje, aby som si situáciu overil na mieste.

Zdôvodnenie:

Správna je odpoveď 2. Po zaznení varovného signálu „Všeobecné ohrozenie“ (dvojminútový kolísavý tón sirén) nasleduje tísňová informácia a pokyny orgánov štátnej správy, Integrovaného záchranného systému alebo orgánov krízového riadenia (obec, okres). Správny postup je preto okamžite vyhľadať overené informačné kanály, ako sú rádio alebo televízia (pri výpadku elektriny batériové rádio), miestny informačný systém obce, mobilné sirény s hlasovým hlásením alebo ďalšie dostupné kanály informovania. Varovný signál je jednotný akustický kód a neznamena automaticky evakuáciu. Evakuáciu môžu nariadiť iba oprávnené orgány, napríklad starosta obce alebo okresný úrad. Bez tiesňovej informácie nie je možné správne rozhodnúť o ochrannom správaní obyvateľov – či sa skryť, vykonať evakuáciu, manipulovať s plynom alebo inými technickými prostriedkami.

Čakať výhradne na SMS alebo ignorovať sirénu je nesprávne, pretože tiesňová informácia sa poskytuje viackanálovo a bezodkladne. Pri výpadkoch sietí sa informácie poskytujú prostredníctvom obecného rozhlasu, megafónov alebo osobnou prítomnosťou zasahujúcich zložiek. Vybehnúť von, aby ste si situáciu overili, je nebezpečné a môže komplikovať zásah DHZO a ďalších záchranných zložiek. Pre členov DHZO vyplýva, že po spustení sirén je potrebné kontrolovať stav informačných kanálov, pomáhať s doplnením tiesňovej informácie v teréne (megafóny, osobná prítomnosť v rizikových lokalitách) a preventívne blokovat nesprávne alebo falošné informácie na sociálnych sieťach – vždy s odkazom na oficiálne zdroje.

Varovný signál „Všeobecné ohrozenie“ je dvojminútový kolísavý tón sirén a slúži pri ohrození alebo pri možnosti rozšírenia následkov mimoriadnej udalosti. Signál „Ohrozenie vodou“ je šesťminútový stály tón sirén pri ohrození ničivými účinkami vody. Signál „Koniec ohrozenia“ je dvojminútový stály tón sirén bez opakovania a znamená ukončenie pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Po varovnom signáli nasleduje hovorená informácia prostredníctvom rozhlasových a televíznych staníc alebo miestnych informačných prostriedkov obce. Slovná informácia obsahuje deň a hodinu vzniku alebo skončenia ohrozenia, údaje o zdroji a druhu ohrozenia, veľkosť ohrozeného územia a základné pokyny na konanie obyvateľstva.¹⁰

Varovný systém sa testuje iba obmedzene a vždy s upozornením obyvateľstva, aby sa predišlo zámene so skutočným ohrozením. Hlásna služba je zabezpečená varovacou a vyzrozumievacou sieťou civilnej ochrany a jej technické prostriedky sú k dispozícii na riadenie a kontrolu prevádzkyschopnosti systému. Informácie o situácii poskytujú informačné miesta civilnej ochrany, ktoré zabezpečujú zber, spracovanie, vyhodnotenie a poskytovanie informácií obyvateľstvu, právnickým a fyzickým osobám pre potreby civilnej ochrany a koordináciu s miestnymi, krajskými a štátnymi orgánmi. Správny postup po zaznení varovného signálu je vždy vyhľadať overené informačné kanály a riadiť sa pokynmi orgánov.

Nikdy nereagovať impulzívne – tým sa zabezpečí ochrana zdravia, života a majetku obyvateľov.¹¹

¹⁰ Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva

¹¹ Vyhláška ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 348/1998 Z. z. o zabezpečovaní technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany

Modul I, 4. kolo

Scenár:

Voda sa približuje k zástavbe. Povodňová komisia zvažuje čiastočnú evakuáciu. Ako člen DHZo dávate rodine/obyvateľom rýchle pokyny, čo si zobrať a čo urobiť pred odchodom.

Udalosť:

VAROVANIE !!! Bolo vydané varovanie: „OHROZENIE VODOU“ – šesťminútovým stálym tónom sirén pri ohrození ničivými účinkami vody.

Správa: „Pripravte sa na evakuáciu v priebehu najbližších hodín“

Problém/úloha Ktorý pokyn je najvhodnejší?

Možné odpovede:

1. Pripravte si evakuačnú batožinu (V evakuačnej batožine by mali byť osobné doklady, finančné prostriedky, cennosti, lieky, nevyhnutné zdravotnícke pomôcky, trvanlivé potraviny, dostatok vody na obdobie dvoch až troch dní, hygienické potreby, vrecková lampa (baterka), spodná bielizeň, ponožky, oblečenie, obuv, pršiplášť, powerbanka a ďalšie nevyhnutné veci podľa individuálnych potrieb a uváženia), Zatvorte okná a dvere, vypnite spotrebiče; pri evakuácii uzavrite hlavný uzáver vody, plynu a elektrickej

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

energie a dostavte sa na evakuačné zberné miesto.

2. Vezmite si len peniaze a mobil, všetko ostatné je zbytočné; plyn a elektrinu nevypínajte.
3. Zostaňte doma za každú cenu – evakuácia je vždy dobrovoľná a nikto ju nemôže nariadiť.
4. Vezmite si len veľké spotrebiče a cenný nábytok, pretože ich hodnota je najvyššia.
5. Pred odchodom zapnite všetky svetlá a spotrebiče, aby bolo vidieť, že ste doma.

Zdôvodnenie:

Správna je odpoveď 1. Doporučené kroky pred evakuáciou a pri povodni majú dvojitý cieľ: minimalizovať bezprostredné riziká v opustenom obydľí (požiar, únik plynu alebo vody, sekundárne škody) a zabezpečiť základné potreby počas presunu a pre prípad núdzového prežitia. V prípade nutnosti evakuácie by obyvatelia mali mať pripravenú evakuačnú batožinu, ktorú je vhodné označiť štítkom obsahujúcim meno, priezvisko, adresu pobytu a telefónny kontakt. Preferované je, aby bola uzamknutá, aby sa pri prevoze neotvorila. Hmotnosť batožiny môže byť u dospelaj osoby najviac 25 kg plus 5 kg príručnej batožiny a u dieťaťa 15 kg plus 5 kg príručnej batožiny. V evakuačnej batožine by mali byť osobné doklady, finančné prostriedky alebo platobná karta, cennosti, lieky a nevyhnutné zdravotnícke pomôcky, trvanlivé potraviny a dostatok vody na obdobie 2–3 dní, hygienické potreby, vrecková lampa alebo baterka, spodná bielizeň, ponožky, oblečenie a obuv, pršiplášť, powerbanka a ďalšie veci podľa individuálnych potrieb. Rodiny s deťmi doplnia detskú výživu a hygienu, starší alebo imobilní obyvatelia potrebné pomôcky.¹² Pred evakuáciou je nutné zabezpečiť byt či dom: zavrieť okná a dvere, vypnúť spotrebiče a pri dlhšej evakuácii uzavrieť hlavný uzáver vody, plynu a elektriny. Ak je čas, je vhodné cenné veci a dokumenty premiestniť do vyšších častí domu. Pri suteréne domu sa neodčerpáva voda násilne počas kulminácie povodne – hrozí statické poškodenie konštrukcie tlakom vody zvonku. Odchod sa realizuje výhradne po určených trasách a na predom určené zberné miesta, kde nadväzujú evidenčné a humanitárne služby, ako je registrácia a poskytovanie núdzového ubytovania. V prípade povodne platia

¹² Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 328/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o evakuácii

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

tieto postupy: odstráňte alebo zabezpečte látky, ktoré môžu reagovať s vodou, napríklad jedy, kyseliny či žieraviny. Ak ste v časovej tiesni, rýchlo vystúpte z auta, ktoré zaplavuje voda. Ak máte viac času, okamžite prerušte všetky činnosti a presuňte sa na bezpečné miesto, napríklad kopec alebo vyvýšený terén. Informujte susedov a pomôžte tým, ktorí to potrebujú. Vypnite elektrinu, plyn a vodu a pripravte si evakuačnú batožinu. Vyhnite sa cestovaniu do rizikových oblastí a zatvorte všetky okná. Sledujte počasie a spravodajstvo. Z bezpečného miesta zavolajte na číslo 112. Nejazdite cez zaplavené cesty, ak nepoznáte hĺbku vody.¹³

Členovia DHZo môžu verejnosti poskytovať praktické pokyny a zoznamy vybavenia cez obecný rozhlas, web alebo miestny informačný systém. Súčasťou prípravy odchodu je aj technický „check- list“ domácnosti: vypnúť spotrebiče, uzavrieť plyn a vodu, u dlhšej evakuácie vypnúť hlavný istič, zabezpečiť voľne ložené predmety a premiestniť cennosti a dokumenty do vyšších častí domu. Nesprávne je minimalizovať vybavenie len na hotovosť a mobil, čo obmedzuje sebestačnosť a zbytočne zaťažuje logistiku, alebo ponechať zapnuté spotrebiče – hrozí požiar či ďalšie škody. Rovnako nebezpečné je „vybehnúť von sa pozrieť“, čo vystavuje osoby bezprostrednému riziku a môže komplikovať prácu zasahujúcich zložiek.

¹³ MINISTERSTVO VNÚTRA Slovenskej republiky. Ako postupovať v prípade povodne [PDF]. Civilná ochrana – Mimoriadne udalosti – odporúčania [online]. [cit. 2026-02-03]. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/civilna_ochrana/mimoriadne_udalosti_odporucnia/01_Ako_postupovat%20-%20v%20priptide%20povodne.pdf

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

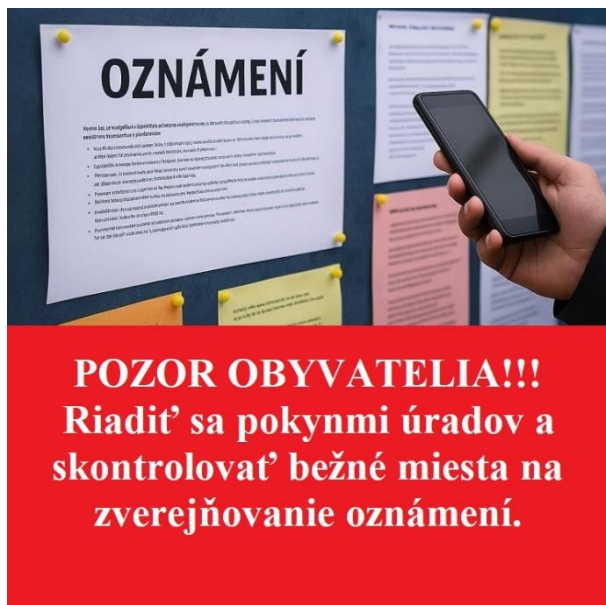
STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Modul I, 5. kolo

Scenár:

Starosta požiadal DHZO o pomoc so zverejnením tiesňových informácií, pretože časť obce je bez elektriny a nefungujú mobilné dáta. Je potrebné využiť „bežné miesta“ a náhradné kanály.

Udalosť:

Pozor obyvatelia!!! Riadiť sa pokynmi úradov a skontrolovať bežné miesta na zverejňovanie oznámení.

Správa: Zabezpečte šírenie tiesňovej informácie aj na miestach bez internetu a mobilného signálu.

Problém/Úloha: Kde a ako budete v obci šíriť a overovať tiesňové informácie?

Možné odpovede:

1. Vyvesiť žltý trojuholník ako jednotný vizuálny poplach.
2. Použiť obecný rozhlas / bezdrôtový miestny informačný systém, mobilné sirény s hlasovou informáciou a v teréne megafóny (napr. z vozidla DHZO); doplniť informácie na obvyklých informačných miestach obce.
3. Spoliehať sa výlučne na sociálne siete obce.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

4. Informácie šíriť pomocou letákov vhodných do schránok počas povodne ako hlavný komunikačný kanál.
5. Oznámenia poskytnúť len osobám, ktoré náhodne stretneme pri pohybe po obci.

Zdôvodnenie:

Správna je odpoveď 2. Pri rozsiahlejších výpadkoch elektrickej energie a prerušení mobilných alebo dátových sietí je nevyhnutné prejsť na „analogové“ kanály tiesňového informovania: obecný rozhlas / bezdrôtový miestny informačný systém, mobilné sirény vybavené hlasovým modulom a megafóny v teréne (napr. z vozidiel DHZO). Vyhláška Ministerstva vnútra SR explicitne upravuje technické, prevádzkové a organizačné zabezpečenie jednotného systému varovania a vyzrozumienia a spôsob poskytovania tiesňových informácií. Jednotným varovným signálom je „VŠEOBECNÉ OHROZENIE“, prípadne „OHROZENIE VODOU“ po ktorom nasleduje verbálna tiesňová informácia.¹⁴

„Jednotný vizuálny poplach“ vo forme žltého trojuholníka sa v slovenskom systéme nepoužíva; spoliehať sa len na sociálne siete je rizikové z hľadiska dostupnosti aj spoľahlivosti informácií. Praktická organizácia v obci: krízový štáb rozdelí územie na úseky alebo sektory a priradí posádky DHZO s megafónmi alebo vozidlá so zvukovou nástavbou. Text hlásenia by mal mať štandardizovanú štruktúru: (1) identifikácia orgánu, ktorý hlásenie vydáva, a čas; (2) stručný popis ohrozenia a jeho úroveň; (3) konkrétne pokyny (zostať doma / ukryť sa vs. pripraviť sa na evakuáciu; ktoré postupy vykonať; kam sa dostaviť a čo si vziať); (4) odkaz na ďalšie zdroje (obecná výveska, náhradné informačné miesto, telefónna linka). Hlásenie je vhodné opakovať a v teréne kombinovať s osobným kontaktom u zraniteľných osôb. Spätnú väzbu (dotazy, potreby) je vhodné zbierať do jednoduchej tabuľky a predávať na krízový štáb.

Na obývanom území obce, ktoré nie je ozvučené sirénami ani miestnym informačným prostriedkom obce, sa varovanie obyvateľstva a vyzrozumenie osôb zabezpečuje vyhlasovaním varovných signálov prostredníctvom verejnej telefónnej siete alebo pohyblivého prostriedku, ktorým môže byť motorové vozidlo vybavené rozhlasovým zariadením.¹⁵

¹⁴ Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva

¹⁵ Vyhláška ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 348/1998 Z. z. o zabezpečovaní technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany

Modul I, 6. kolo

Scenár:

Voda preteká cez ochranné prvky a hrozí zaplavenie nižšie položených častí obce. Povodňová komisia a krízový štáb rozhodujú o evakuácii časti územia. DHZo je vyslaná na organizáciu a usmerňovanie osôb na evakuačné zberné miesto.

Udalosť:

POZOR !!!
Nebezpečenstvo povodne na území obce. Nariaduje sa evakuácia. Presunte sa do evakuačného zberného miesta.

Oznámenie: „Bola nariadená evakuácia vymedzenej oblasti. Dostavte sa na evakuačné zberné miesto.“

Problém: Nasmerujte obyvateľov na miesto zhromaždenia vo Vašej obci v súlade s plánom evakuácie a uveďte ako zaistíte evidenciu a predanie informácií.

Možné odpovede:

1. Nasmerovať obyvateľov na ľubovoľné miesto mimo zaplaveného územia, aj keď nie je určené plánom.
2. Zhromažďovanie neorganizovať; nechať obyvateľov rozptýliť sa po okolitých obciach bez koordinácie.
3. Presmerovať všetky osoby do najbližšieho obchodného centra bez koordinácie s IZS a obcou.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

4. Nechať obyvateľov, aby sa individuálne rozišli do susedných miest bez evidencie a informovania.
5. Nasmerovať obyvateľov na vopred určené evakuačné zberné miesto/evakuačné stredisko podľa plánu ochrany obyvateľstva (časť plánu evakuácie) zaistiť bezpečný presun, smerovanie a základnú evidenciu evakuovaných (meno, kontakt), informovať veliteľa zásahu, krízový štáb, jednotku civilnej ochrany a spolupracovať s obcou a Policajným zborom SR.

Zdôvodnenie :

Správna je odpoveď č. 5. Obec v súlade so zákonom o civilnej ochrane obyvateľstva plánuje, vyhlasuje, riadi a zabezpečuje evakuáciu, poskytuje núdzové ubytovanie a zásobovanie a vedie evidenciu evakuovaných osôb. Miesta zhromažďovania a evakuačné trasy nie sú určované náhodne, ale sú pevnou súčasťou plánu evakuácie, ktorý je súčasťou plánu ochrany obyvateľstva a jeho grafickej časti, ktorá sa povinne aktualizuje k 31. decembru^{16,17}. V tomto procese DHZO úzko spolupracuje s jednotkami civilnej ochrany (CO) alebo ich priamo dopĺňa, pričom sa riadi odporúčanou organizačnou štruktúrou, ktorá zahŕňa štáb a odborné jednotky pre činnosť evakuačných zariadení.

Pri nariadení evakuácie členovia DHZO v súčinnosti s odbornými jednotkami CO zabezpečujú prevádzku zariadení, ako sú evakuačné zberné miesto, evakuačné stredisko či stanice nástupu a výstupu. Úlohou týchto tímov, zložených z vedúcich, zapišovat'ov zdravotníkov či regulovčikov, je smerovať obyvateľov na vopred určené miesta a zaistiť ich bezpečný presun po trasách, ktoré sa vyhýbajú rizikovým úsekom. Dôležitou súčasťou je vedenie evidencie evakuantov, ktorá obsahuje mená, kontakty a špecifické potreby, čo je nevyhnutné pre prehľad o osobách, následnú starostlivosť a administratívne úkony spojené s humanitárnou pomocou. Z hľadiska materiálneho zabezpečenia musia byť tieto jednotky vybavené prostriedkami spojenia a zdravotníckymi kapsami, pričom špecifické pracoviská, ako

¹⁶ Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 328/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o evakuácii

¹⁷ Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

napríklad miesta ubytovania, disponujú aj zdravotníckymi nosidlami. Celá operácia prebieha v úzkej koordinácii s Policajným zborom SR, ktorý zodpovedá za uzatvorenie ohrozeného územia, usmerňovanie dopravy na trasách a udržiavanie verejného poriadku.

Rozdelenie úloh medzi trasovanie, registráciu a koordináciu prepravy umožňuje plynulý presun osôb do miest núdzového ubytovania pri súčasnom zachovaní ich bezpečnosti a dôstojnosti.¹⁸

¹⁸ Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky 523/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek civilnej ochrany

Modul I, 7. kolo

Scenár:

Situácia je dynamická a zostáva kritická. Evakuácie prebiehajú, ale, bohužiaľ, nie všetci sú ochotní sa im podriaďiť. Argumentujú tým, že neopustia svoje veci a neboja sa hrozby povodní. Nedajú sa presvedčiť, aby opustili svoje domovy, a preto sa rozhodnú zostať v oblastiach, ktoré budú určite zaplavené.

Udalosť:

Upozornenie: Pozor, povodeň! Riad'te sa pokynmi IZS

Problém/Úloha: Niektorí obyvatelia sa bránia a odmietajú evakuáciu. Aký je najvhodnejší postup DHZO?

Možné odpovede:

1. Vykonať násilné vyvedenie obyvateľov z domu iba silami DHZO.
2. Nechať situáciu bez riešenia a nikoho neinformovať.
3. Poučiť obyvateľov o rizikách, ponúknuť pomoc, informovať veliteľa zásahu a krízový štáb, zaznamenať odmietnutie (kto, kedy, prečo) a požiadať PZ SR (Policajný zbor) alebo obecnú políciu o asistenciu; nepoužívať fyzické donútenie, pokiaľ nejde o bezprostrednú záchranu života.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

4. Vyhraďať sa obyvateľom pokutou, ktorú im DHZO môže uložiť priamo na mieste.
5. Zasadíť sa o to, aby odmietajúce osoby zostali vo svojich domoch úplne bez ďalšej komunikácie.

Zdôvodnenie:

Odpoveď č. 3 zodpovedá právnej aj takticko-bezpečnostnej realite v SR. Nariadená evakuácia je opatrením civilnej ochrany a v zmysle zákona o civilnej ochrane sú osoby povinné riadiť sa pokynmi oprávnených orgánov a obcí. DHZO však spravidla nevykonáva donucovacie zákroky – na zaistenie verejného poriadku a vynútenie povinností je určený Policajný zbor (PZ SR), prípadne obecná či obecná/mestská polícia. Prioritou pre členov DHZO je preto bezpečná komunikácia, vysvetlenie reálnych rizík a dokumentácia odmietnutia (kto, kedy, kde a prečo odmietol; ideálne potvrdené svedkami). O každom takomto prípade musí byť okamžite informovaný veliteľ zásahu a evakuačná komisia obce. Ak odmietnutie priamo ohrozuje život (napr. prudko stúpajúca hladina), pristupuje sa k bezprostrednej záchrane podľa pravidiel Integrovaného záchranného systému (IZS). Komunikačné odporúčania pre členov DHZO:

- Hovorte v pokoji: Opíšte aktuálne riziká a konkrétne dôsledky zotrvania („Podľa prognózy dôjde k preliatiu hrádze do hodiny, potom už nebude možné zásah zopakovať“).
- Ponúknite pomoc: Pomôžte so zbalením evakuačnej batožiny, dopravou alebo s umiestnením domácich zvierat.
- Vyžiadajte podpis: Požiadajte osobu o podpis záznamu o poučení a odmietnutí evakuácie. Ak občan odmietne podpísať, zabezpečte svedkov z radov jednotky a zaznamenajte čas a miesto incidentu.
- Asistencia polície: Informujte veliteľa zásahu a požiadajte o asistenciu PZ SR – už samotná prítomnosť polície často pomôže situáciu upokojiť a osobu presvedčiť.

V momente, keď dôjde k bezprostrednému ohrozeniu života, má prioritu záchrana – v duchu zásad krajnej núdze je možné zasiahnuť aj bez súhlasu osoby¹⁹. Všetky zápisy o odmietnutí starostlivo archivujte; po udalosti slúžia ako podklad pri vyhodnotení zásahu a pri právnom posudzovaní zodpovednosti za prípadné škody na zdraví či majetku. Vyhnite sa

¹⁹ Zákone č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

hrozbám pokutami „na mieste“ – DHZO nemá právomoc ukladať sankcie. Vždy konajte s rešpektom; argument obyvateľov „už sme to zažili“ môže byť pravdivý, ale hydrologická situácia a stav ochranných hrádzí sú pri každej povodni iné.

Modul I, 8. kolo

Scenár:

Situácia je veľmi dynamická. Vzhľadom na vývoj udalostí nebolo doteraz niekoľko domov evakuovaných. V niekoľkých domoch zostali imobilné osoby a prístup je možný len s použitím člna. Súčasne došlo k prerušeniu dodávky pitnej vody v časti obce. Starosta žiada o odporúčanie, ako postupovať.

Udalosť:

**KDE ZÍSKAŤ TECHNICKÚ
POMOC DO ZAPLAVENÝCH
OBLASTÍ.
Zistite, kde je dostupné
vybavenie pre dovoz pitnej vody.**

Správa: „Potrebujeme dopraviť pitnú vodu a základné potreby do izolovanej lokality

Problém/Úloha: Aký je správny postup žiadosti o technickú a logistickú podporu?

Možné odpovede:

1. Kontaktovať priamo jednotku OS SR (Ozbrojených síl SR) bez väzby na IZS a bez požiadavky cez orgány krízového riadenia.
2. Počkať, kým voda sama opadne, bez ďalších krokov.
3. Pokúsim sa dopraviť vodu bez koordinácie s veliteľom zásahu, aby som situáciu urýchlil.
4. Cez veliteľa zásahu / KOS IZS požiadať o posily a prostriedky (člny, obojživelná technika, cisterny), súčasne koordinovať s prevádzkovateľom vodovodu, podnikateľmi, SŠHR SR a obcou distribúciu vody (napr. cisterna, výdajné miesto).

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

5. Požiadam dobrovoľníkov, aby sa do oblasti vydali sami bez ochranných prostriedkov.

Zdôvodnenie:

Správna je odpoveď č. 4 Správny postup vedie cez veliteľa zásahu a Krajské operačné stredisko IZS (KOS): tu sa uplatňuje požiadavka na posily a prostriedky, ako sú člny, obojživelná technika či cisterny (je možné vyžiadať „ťažkú techniku“ ktorou disponuje napríklad Záchranná brigáda v Žiline). Súčasne sa celý proces koordinuje s obcou a prevádzkovateľom verejného vodovodu, ktorý je v období krízovej situácie subjektom hospodárskej mobilizácie. Tento postup je nevyhnutný z troch dôvodov: (1) bezpečnosť – pohyb v zatopenom území a preprava materiálu podlieha priamemu riadeniu zásahu; (2) efektívnosť – KOS má prehľad o dostupných kapacitách v kraji a môže ich prioritizovať²⁰; (3) dokumentácia – požiadavky sa evidujú pre potreby následných náhrad a v prípade vyčerpania bežných zdrojov umožňujú aktiváciu opatrení hospodárskej mobilizácie, prípadne po vyhlásení mimoriadnej situácie alebo III. SPA o uvoľnenie pohotovostnej zásoby zo Správy štátnych hmotných rezerv (SŠHR SR)²¹. SŠHR SR umožňuje aj elektronické požiadanie o uvoľnenie pohotovostných zásob.²²

V rámci organizačného scenára obec, ako orgán zodpovedný za núdzové zásobovanie, určuje miesta distribúcie pitnej vody (napr. pri škole mimo záplavovej zóny). DHZO zabezpečuje technickú pomoc pri dovoze a riadení výdaja, zatiaľ čo dodávateľ vody zodpovedá za jej zdravotnú bezpečnosť a deklaruje kvalitu vody v cisternách s atestom „pitná voda“. Náhradné zásobovanie sa realizuje osobitnými prepravnými prostriedkami (cisternami), inými vhodnými prostriedkami alebo formou dodávky balenej pitnej vody (je možné uložiť aj vecné plnenie podľa zákona o civilnej ochrane). Pre imobilné osoby v izolovaných lokalitách sa pripravujú balíčky (voda, základné potraviny, lieky), ktorých rozvoz člmi koordinuje DHZO vždy s ohľadom na aktuálnu silu prúdu a minimálny počet jazd cez nebezpečné úseky.

²⁰ Zákon č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme

²¹ Zákon č. 372/2012 Z. z. o štátnych hmotných rezervách

²² Formulár žiadosti na poskytnutie pohotovostných zásob pre orgány krízového riadenia. [online]. [cit. 2026-02-03]. Dostupné na: <https://www.reserves.gov.sk/>

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Obec je povinná viesť presnú dokumentáciu o núdzovom zásobovaní, ktorá zahŕňa plán núdzového zásobovania, prehľad potrieb obyvateľstva, evidenciu miest distribúcie a záznamy o vydanej vode.²³ Taktiež na úseku hospodárskej mobilizácie má povinnosť disponovať dokumentáciou na úseku núdzového zásobovania pitnou vodou²⁴. Súhrnné denné množstvo požadovanej vody predkladá obec dodávateľovi prostredníctvom okresného úradu. Pri dlhodobom výpadku môže obec využiť aj mobilné zariadenia na úpravu vody, pokiaľ zdroj nie je kontaminovaný nebezpečnými látkami. Všetky dodávky musia byť riadne prevzaté určeným zástupcom obce (protokolárne), čo umožňuje následné vyúčtovanie nákladov spojených s vykonávaním opatrení hospodárskej mobilizácie. V období krízovej situácie sa núdzové zásobovanie vodou nevzťahuje len na obyvateľstvo, ale aj na subjekty potravinárskej výroby, verejného stravovania a zdravotníctva pôsobiace na území obce. Obec disponuje špecifickým programovým vybavením (ako JISHM- EPSIS), vedie túto evidenciu náhradným písomným spôsobom. Dôsledné dodržiavanie týchto zákonných postupov zabezpečuje, že pomoc je adresná, hygienicky nezávadná a právne podložená pre účely náhrad škôd a nákladov na záchranné práce.^{25,26}

²³ Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva

²⁴ Zákon NR SR č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov,

²⁵ Vyhláška MŽP SR č. 259/2005 Z. z. zo dňa 23. mája 2005, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásobovaní vodou na obdobie krízovej situácie,

²⁶ Metodický pokyn č. IZCO-COKR3-2012/000289 zo dňa 28. decembra 2012 sekcie IZSaCO MV SR na zjednotenie postupu obvodných úradov pri koordinácii obcí pri núdzovom zásobovaní pitnou vodou ako súčasťou opatrenia hospodárskej mobilizácie – organizácie životne dôležitých tovarov s využitím mimoriadnych regulačných opatrení.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Modul I, 9. kolo

Scenár:

Výpadky elektriny trvajú dlhšie ako 72 hodín. Elektrocentrály obce sú nasadené na kritických miestach (čerpacie stanice, objekt pre núdzové ubytovanie). Potreba rastie aj pre činnosť DHZO.

Udalosť:

„Zaistite ďalšie elektrocentrály / náhradné zdroje energie.“

Problém/Úloha: Aký postup je najvhodnejší z hľadiska slovenského rámca štátnych hmotných rezerv a opatrení hospodárskej mobilizácie?

Možné odpovede:

1. Zakúpiť elektrocentrály „na dlh“ bez evidencie a bez väzby na krízové riadenie.
2. Odovzdať požiadavku starostovi, ktorý ju uplatní cez okresný úrad (OÚ) na sekciu krízového riadenia Ministerstva vnútra SR, prípadne po vyhlásení mimoriadnej situácie priamo požiada Správu štátnych hmotných (SŠHR SR), alebo využiť určené subjekty hospodárskej mobilizácie a zmluvných dodávateľov v rámci plánov núdzového zásobovania.
3. Požiadat' priamo občanov o povinné poskytnutie elektrocentrál bez vyhlásenia krízovej

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

situácie (mimoriadnej situácie).

4. Zapožičiam si elektrocentrály od firiem bez akejkoľvek dokumentácie alebo záznamu.
5. Pokúsim sa získať energiu pripojením na improvizované rozvody, aj keď to odporuje bezpečnostným postupom.

Zdôvodnenie:

Správna je odpoveď 2. Pri dlhodobých výpadkoch elektriny je nevyhnutné postupovať systémovo v súlade s legislatívou SR. Obec (starosta/krízový štáb) konsoliduje požiadavku a uplatňuje ju cez Okresný úrad (OÚ). Ten v koordinácii s Ministerstvom vnútra SR a Správou štátnych hmotných rezerv (SŠHR SR) rieši pridelenie pohotovostných zásob (typicky veľkokapacitné elektrocentrály a pohonné hmoty) alebo aktivuje systém hospodárskej mobilizácie so zmluvne určenými subjektmi. V prípade vyhlásenia mimoriadnej situácie disponuje obec a okresný úrad zákonným mechanizmom na priame riešenie nedostatku materiálu prostredníctvom Správy štátnych hmotných rezerv Slovenskej republiky (SŠHR SR).

Podľa platnej legislatívy a v súlade s plánmi ochrany obyvateľstva môže starosta obce po vyhlásení mimoriadnej situácie uplatniť požiadavku na nevyhnutný materiál, ako sú elektrocentrály, čerpadlá, či prostriedky núdzového ubytovania, priamo cez okresný úrad na sekciu krízového riadenia Ministerstva vnútra SR, ktorá v súčinnosti so SŠHR SR zabezpečí uvoľnenie pohotovostných zásob. Tento proces umožňuje rýchlu aktiváciu štátnych zdrojov bez zbytočných administratívnych prieťahov, pričom obec v rámci svojich kompetencií zároveň môže rozhodnutím uložiť vecné plnenie právnickým osobám a podnikateľom na svojom území, čím získa potrebnú techniku (napr. stavebné stroje alebo ďalšie náhradné zdroje) priamo z lokálnych zdrojov. Všetky takto poskytnuté prostriedky, či už zo štátnych rezerv alebo od súkromných subjektov, podliehajú prísnej evidencii v systéme hospodárskej mobilizácie, čo následne zaručuje obci aj dotknutým podnikateľom zákonný nárok na refundáciu vynaložených nákladov a finančnú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva počas záchranných prác.^{27, 28}

²⁷ Zákon č. 372/2012 Z. z. o štátnych hmotných rezervách

²⁸ Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva

Modul I, 10. kolo

Scenár:

Prebieha evakuácia zo záplavových oblastí. Zároveň prichádza hlásenie o ohrození zariadenia so zvláštnym režimom (napr. domov sociálnych služieb alebo domov pre seniorov). Váš DHZO bol presmerovaný na podporu tejto evakuácie, ale kapacita dopravy je nedostatočná.

Udalosť:

EVAKUÁCIA
Kde je možné získať
dopravné prostriedky
pre evakuáciu osôb?

Je potrebné zabezpečiť dopravné kapacity na evakuáciu imobilných osôb a sprievodu.

Problém/Udalosť: Aké sú reálne možnosti zabezpečenia dopravnej podpory pri evakuácii imobilných osôb?

Možné odpovede:

1. Uložiť jednotlivým občanom povinnosť poskytnúť vozidlo bez vyhlásenia mimoriadnej situácie.
2. Kontaktovať priamo vojenskú jednotku bez uplatnenia požiadavky cez IZS a krízové štáby.
3. Koordinovať postup cez obec (krízový štáb) a veliteľa zásahu: využiť zmluvných dopravcov v režime hospodárskej mobilizácie, alebo plánu evakuácie, prostriedky obce a

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

nariadiť vecné plnenie (napr. vozidlá s plošinou) miestnym podnikateľom; súčasne vyžiadať cez KOS IZS špeciálne evakuačné kapacity IZS a požiadať verejnosť o dobrovoľnú pomoc, prípadne im uložiť osobné úkony pod dohľadom záchranných zložiek alebo jednotiek CO.

4. Presuniem obyvateľov zariadenia pešo, aj keby to malo znamenať pohyb v zaplavenom území.
5. Nasadím náhodné osobné autá bez kontroly ich technického stavu a bez akejkoľvek organizácie.

Zdôvodnenie

Správna je odpoveď 3. Koordinácia dopravy pri evakuácii zraniteľných osôb, ako sú klienti zariadení sociálnych služieb so zvláštnym režimom, predstavuje komplexnú úlohu, ktorá ďaleko presahuje personálne a technické možnosti samostatnej jednotky DHZO. V slovenskom právnom rámci je evakuácia v čase povodní definovaná ako záchranná práca podľa zákona o ochrane pred povodňami. Po vyhlásení mimoriadnej situácie preberá riadenie záchranných prác obec alebo okresný úrad, pričom starosta získava podľa zákona o civilnej ochrane právomoc nariadiť vecné plnenie a osobné úkony právnickým aj fyzickým osobám na území obce. To v praxi znamená, že obec môže legálne vyžiadať techniku a vozidlá od miestnych podnikateľov na účely bezpečného transportu ohrozených obyvateľov.²⁹

Organizačne tento proces prebieha tak, že vedúci ohrozeného zariadenia odovzdá cez veliteľa zásahu informáciu na Krajské operačné stredisko (KOS) IZS³⁰, zatiaľ čo obec aktivuje svoje evakuačné plány prípadne dokumentáciu hospodárskej mobilizácie. Na prepravu sa prioritne využívajú vozidlá obce, zmluvní dopravcovia v režime hospodárskej mobilizácie (napríklad regionálni dopravcovia SAD) a špeciálne kapacity Hasičského a záchranného zboru, akými sú evakuačné autobusy. Akákoľvek dobrovoľnícka pomoc verejnosti s vlastnými vozidlami je prípustná len organizovane pod dohľadom záchranných zložiek alebo jednotiek civilnej ochrany, aby bola zaručená bezpečnosť, poistenie a presná evidencia pohybu osôb v ohrozenej zóne.

Z hľadiska taktiky je dôležité zabezpečiť kontinuitu starostlivosti, čo v praxi znamená, že s

²⁹ Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva

³⁰ Zákon č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme

každým klientom musí „cestovať“ jeho dokumentácia vrátane údajov o medikácii a miere mobility. Na mieste nástupu sa určuje bezpečný priestor a ku každému vozidlu je pridelený sprievod z radov personálu alebo zaškolených pomocníkov. V prijímacom mieste, ktorým býva zväčša vopred určený objekt ako škola či telocvičňa, sa zriaďuje zóna pre triáž pod dohľadom zdravotníka, evidencia osôb a priestor na odpočinok a stravu. Komunikácia s príbuznými prebieha centrálnie cez informačnú linku obce, aby terénni pracovníci neboli blokovaní individuálnymi dopytmi a mohli sa plne sústrediť na operatívne riadenie evakuácie.

Ak obecné kapacity nepostačujú, starosta uplatňuje požiadavku na okresný úrad, ktorý v rámci opatrení hospodárskej mobilizácie môže nasadiť určených subjektov na zabezpečenie dopravy alebo požiadať Správu štátnych hmotných rezerv SR (SŠHR SR) o uvoľnenie pohotovostných zásob, ako sú deky, lehátka či hygienické potreby.³¹ Je dôležité zdôrazniť, že akékoľvek použitie vozidiel bez oficiálneho vyhlásenia mimoriadnej situácie a riadneho rozhodnutia o vecnom plnení nemá oporu v slovenskom práve. Všetky požiadavky a prevzatý materiál musia byť protokolárne zaevidované, čo je nevyhnutným predpokladom pre následnú refundáciu nákladov a preplatenie škôd vzniknutých pri výkone záchranných prác.

³¹ Zákon č. 372/2012 Z. z. o štátnych hmotných rezervách

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

PREDPOKLADANÉ VÝSLEDKY UČENIA PRE MODUL II

Prvým výsledkom druhého modulu je terénny prieskum v oblasti vykonávania **evakuácie zdravotne postihnutých osôb** počas povodní. Ukazovatele dosiahnutia tohto výsledku sú: možnosť zabezpečiť dopravu na evakuáciu osôb s mentálnym postihnutím, ktoré sa dokážu samostatne pohybovať, osôb prepravovaných na vozíku a osôb neschopných samostatného pohybu (imobilých); následne je potrebné stanoviť trasu prepravy evakuovaných osôb; schopnosť si vybrať miesto v objekte, ktoré bude určené k sústreďeniu osôb pohybujúcich sa na invalidných vozíkoch pred vykonaním evakuácie.

Druhým výsledkom druhého modulu je schopnosť účastníka rozpoznať správne spôsoby komunikácie s ľuďmi so zdravotným postihnutím a vybrať odporúčané spôsoby ich evakuácie z objektu. Ukazovatele dosiahnutia tohto výsledku sú: znalosť zásad komunikácie s osobami s mentálnym postihnutím a s osobami so zrakovým postihnutím; schopnosť stanoviť odporúčané zásady evakuačnej prepravy osôb s mentálnym postihnutím a osôb so zrakovým postihnutím z objektu.

Tretím výsledkom druhého modulu je schopnosť aplikovať príslušný postup krízového riadenia a ochrany obyvateľstva pre danú mimoriadnu udalosť. Ukazovatele dosiahnutia tohto výsledku sú: znalosť zásad na hlásenie evakuácie prepravy osôb s mentálnym postihnutím orgánom verejnej správy; rozpoznanie podmienok na spustenie postupu využitia síl a prostriedkov ozbrojených síl Slovenskej republiky na účely krízového riadenia.

Priebeh hry

Modul II, 1. kolo

Scenár:

Vaše výjazdové družstvo dorazilo k domovu pre seniorov (ďalej len „DPS”), kde bývajú ľudia s mentálnym, zrakovým a sluchovým postihnutím. Evakuácia objektu už prebieha. Doteraz ju viedol vedúci DPS v úlohe koordinátora evakuácie. Na základe vykonaného

prieskumu úmaní situácie bolo zistené, že v budove na prvom nadzemnom podlaží sa nachádza stále 21 mužov, vrátane 3 osôb, ktorí vyžadujú evakuáciu v ležiacej polohe, 9 osôb pohybujúcich sa na invalidných vozíkoch, pričom všetky osoby majú mentálne postihnutie. Následne sú tam 3 osoby so zrakovým postihnutím bez mentálneho postihnutia. Pred budovu už bolo evakuovaných 39 osôb schopných samostatného pohybu s mentálnym postihnutím. Situácia si vyžaduje rýchlu reakciu z dôvodu prebiehajúceho dažďa a nárazov vetra.

Definovanie situácie je nasledovné:

- sústredovanie evakuovaných osôb je stanovené na trávinatej ploche oproti hlavnému vchodu do DPS, kde sa už nachádza 39 osôb s mentálnym postihnutím evakuovaných mimo objekt;
- prvé nadzemné podlažie: 21 osôb, z toho 3 osoby vyžadujúce evakuáciu v ležiacej polohe, pričom všetky osoby majú mentálne postihnutie; následne je tam 9 osôb pohybujúcich sa na invalidných vozíkoch, pričom všetci s mentálnym postihnutím;
- druhé nadzemné podlažie: 3 osoby so zrakovým postihnutím bez mentálneho postihnutia;
- k dispozícii je taktiež 28 zamestnancov DPS, ktorí môžu asistovať pri starostlivosti o evakuované osoby.

Udalosť:

Hlásenie:

Krajské operačné stredisko Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky vydalo pokyn k presmerovaniu jednotky dobrovoľných hasičov obce do objektu Viacúčelového zariadenia pre seniorov v Čadci na adrese: Kukučínova 2970, 022 01 Čadca³².

Obrazová dokumentácia

Na obrázku je zobrazený objekt Viacúčelového zariadenia pre seniorov v Čadci.

³² Viacúčelové zariadenie pre seniorov v Čadci. Online. Dostupné na: <https://www.vzpscadca.sk/>

Problém:

Vzhľadom na typ hrozby nemôže byť blízka škola, ktorá je v bezpečnostnej dokumentácii určená ako dočasné útočisko, konečným miestom pre 39 evakuovaných osôb, ktorí sa nachádzajú mimo objekt. Ako budem postupovať:

1. Využívam dostupné zásahové vozidlá na prepravu evakuovaných osôb.
2. Kontaktujem dispečera Zdravotnej záchranej služby so žiadosťou o vyslanie transportu.
3. Kontaktujem Mestský úrad v Čadci so žiadosťou o logistickú podporu transportu.
4. Kontaktujem Okresný úrad v Žiline so žiadosťou o logistickú podporu transportu.
5. Podávam žiadosť na Krajské operačné stredisko Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky so žiadosťou o vyslanie transportu.

Zdôvodnenie:

Použitie vlastného zásahového vozidla v súčasnej situácii nie je vhodné, keďže v meste Čadca boli plánované iné možnosti prepravy. Okrem toho zákon umožňuje použitie iných riešení. Miestny dobrovoľný hasičský zbor má mikrobús (8 miest pre cestujúcich), ktorý môže slúžiť na prepravu osôb so zdravotným postihnutím, preto môže veliteľ zásahu požiadať

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Krajské operačné stredisko Hasičského a záchranného zboru Slovenskej republiky o vyslanie transportu³³.

DPS má vlastný mikrobús pre 9 osôb (8 miest pre cestujúcich) na prepravu ubytovaných. Okrem toho majú pracovné dielne umiestnené v DPS k dispozícii ďalšie dva mikrobúsy pre 9 osôb (8 miest pre cestujúcich).

Avšak v prípade, že sa ukáže, že uvedená doprava je nedostatočná pro oprganizovanú evakuáciu obyvateľstva, postupuje sa podľa zákona č. 387/2002 o krízovom riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu (krízový zákon). Tento zákon ustanovuje pôsobnosť orgánov krízového riadenia pri príprave na krízové situácie a pri ich riešení, vrátane organizácie evakuácie osôb a zabezpečenie nevyhnutných opatrení na ochranu obyvateľov³⁴.

Podľa krízového zákona starosta obce (primátor mesta) zabezpečuje pripravenosť obce na riešenie krízových situácií a a pri krízovom stave vykonáva krízové opatrenia v podmienkach svojej obce (mesta). Medzi jej úlohy v čase krízového stavu patrí najmä:

- nariadenie a organizácia evakuácie osôb z ohrozeného územia obce (mesta),
- zabezpečenie varovania a informovania obyvateľov,
- organizáciu ďalších opatrení nevyhnutných k riešeniu krízovej situácie³⁵.

Starosta môže taktiež zriadiť krízový štáb obce ako svoj pracovný orgán pre koordináciu činností pri riešení krízových situácií v rámci obce.

V situáciách, kedy riešenie krízovej situácie presahuje možnosti jednej obce (napríklad evakuácia cez viac správnych okresov alebo vyžaduje väčšie množstvo dopravných

³³ Slovensko. § 3 odst. 1 Zákona č. 315/2001 Z. z. Zákon o Hasičskom a záchrannom zbere (zákon o HaZZ). Online. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2001-315#Footer>

³⁴ Slovensko. § 1 Zákona č. 387/2002 Z. z. Zákon o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-387>

³⁵ Slovensko. § 10 Zákona č. 387/2002 Z. z. Zákon o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-387>

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

prostriedkov, či logistických kapacít), opatrenia môžu byť koordinované krízovým štábom kraja a prednostom okresného úradu v sídle kraja³⁶.

Pri organizácii sa všeobecne zohľadňujú osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu, osoby umiestnené v sociálnych a zdravotníckych zariadeniach a ďalšie osoby vyžadujúce asistenciu. Tieto zásady vyplývajú všeobecne z praxe krízového riadenia a z plánu ochrany obyvateľstva, ktoré zohľadňujú špecifické potreby týchto skupín osôb. Nie sú však, ako samostatná povinnosť detailne vymedzené priamo v zákone o krízovom riadení, ale sú z časti uvedené vo Vyhláške č. 328/2012 Z. z., ktorou sa upravujú podrobnosti o plánovaní a zabezpečovaní evakuácie obyvateľstva (vyhláška o evakuácii)³⁷.

Starosta obce pri riešení krízovej situácie spolupracuje s príslušnými orgánmi krízového riadenia, so zložkami integrovaného záchranného systému a s ďalšími subjektami. Zároveň môže požiadať požiadať prostredníctvom krízového štábu okresu prípadne kraja o koordináciu, či logistickú podporu, pokiaľ obec nemá dostatočné sily a prostriedky na riešenie krízovej situácie.

Okresné úrady v sídle kraja a krízové štáby zabezpečujú koordináciu a podporu nad rámec možností jednotlivej obce, vrátane koordinácie dopravných a logistických prostriedkov. Zákon o krízovom riadení neupravuje, kto zabezpečí samotný transport osôb. Uvedené je riešené v rámci krízových plánov a opatrení podľa konkrétnej situácie a dostupných zdrojov³⁸.

³⁶ Slovensko. § 8 odst. 2 Zákona č. 387/2002 Z. z. Zákon o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-387>

³⁷ Slovensko. § 5 odst. 1 Vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 328/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o evakuácii. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2012-328>

³⁸ Slovensko. § 8 odst. 1 písm.b Zákona č. 387/2002 Z. z. Zákon o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-387>

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Modul II, 2. kolo

Scenár:

Dostali ste informáciu, že o chvíľu budú pripravené štyri autá na nakladanie, ktoré dokážu prepraviť celkovo 32 osôb. Personál Viacúčelového zariadenia pre seniorov v Čadci je rozdelený na tímy na nakladanie, vykladanie a prepravu. Dostali ste informáciu, že posledné evakuačné miesto je budova XZ. Informovali ste vodičov o mieste príchodu. Je to destinácia, ktorú poznáte, a poznáte možnosti krátkej dochádzky.

Podujatie:

Správa: Máte k dispozícii 4 autobusy. Ako určíte evakuačnú trasu?

Problém: Za chvíľu príde transport pre evakuované osoby so 4 mikrobusedmi Transport pre evakuovaných sa chystá doraziť, uveďte, ako určíte evakuačnú trasu:

1. Určíš najkratšiu trasu k cieľovému miestu evakuácie.
2. Kontaktuješ Okresný úrad v sídle kraja Žilina
3. Kontaktuješ Mestský úrad v Čadci.
4. Kontaktuješ prednostu Okresného úradu v sídle kraja Žilina.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Zdôvodnenie:

Samotné vytýčenie trasy nie je v súlade s právnymi predpismi a vzdhl'adom k nedostatku zozpoznania aktuálnej prejazdnosti trás, by bolo škodlivé. Navrhovanie trasy bez zodpovedajúcich dát prevádzky a bez koordinácie s orgánmi krízového riadenia by mohlo ohroziť bezpečnosť evakuovaných osôb.

Zákon č. 387/2002 o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu (ďalej len „zákon o krízovom riadení“) stanovuje právomoci a zodpovednosti orgánov krízového riadenia pri príprave na krízové situácie a pri ich riešení, vrátane organizácie evakuácie obyvateľstva.

Starosta obce (primátor mesta) je podľa tohto zákona zodpovedný za zabezpečenie pripravenosti obce (mesta) na riešení krízových situácií a v čase krízového stavu nariaďuje evakuáciu osôb z ohrozeného územia obce. Ďalej zabezpečuje varovanie a informovanie osôb na území obce, organizuje činnosť obce v podmienkach núdzového prežitia obyvateľstva a zabezpečuje organizáciu ďalších opatrení nevyhnutných pre riešenie krízovej situácie v rámci svojho obvodu³⁹.

Starosta obce (primátor mesta) môže taktiež zriadiť krízový štáb obce (mesta) ako svoj pracovný orgán a prostredníctvom okresného úradu v sídle kraja, spolupracovať pri riešení krízovej situácie s príslušnými orgánmi a zložkami integrovaného záchranného systému.⁴⁰

Okresný úrad v sídle kraja a jeho krízový štáb sa podieľajú na príprave a koordinácii opatrení pri riešení krízových situácií v celom kraji, pričom okresný úrad v sídle kraja spracováva aj krízový plán a súčinnosti medzi orgánmi a obcami (mestami).

³⁹ Slovensko. § 10 písm. h Zákona č. 387/2002 Z. z. Zákon o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-387>

⁴⁰ Slovensko. § 8 odst.3 Zákona č. 387/2002 Z. z. Zákon o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-387>

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Prednosta okresného úradu v sídle kraja je oprávnený, v čase stavu nebezpečenstva nariadiť určité krízové opatrenia, vrátane evakuácie obyvateľstva, pokiaľ je to nevyhnutné k riešeniu krízovej situácie ⁴¹.

Orgány krízového riadenia na úrovni obce (mesta), okresu a kraja spolupracujú pri koordinácii opatrení súvisiacich s evakuáciou a so zabezpečením bezpečnosti obyvateľov. Konkrétne plánovanie a technické aspekty evakuačných trás a ďalších logistických prvkov môžu byť obsiahnuté v príslušných krízových plánoch spracovaných na úrovni obce, okresu a kraja v rámci stanovených úloh krízového riadenia ⁴².

Evakuácia 39 osôb schopných pohybu, ale s mentálnym postihnutím, vyžaduje taktiež zohľadnenie miest pre asistujúci personál behom prepravy. Personál by mal byť rozdelený na nakladacie, vykladacie a prepravné tímy - obyčajne po dvoch osobách v každom tíme.

Vzhľadom k tomu, že sú k dispozícii 4 mikrobuses, je potrebné vytvoriť 4 transportné tímy. To znamená, že celková kapacita pre evakuované osoby je znížená o 8 miest, ktoré sú vyhradené pre členov týchto tímov – z 32 celkových miest tak zostáva 24 miest pre evakuované osoby pri jednej jazde vozidlom.

Pri plánovaní počtu jazd je potrebné zohľadniť nasledujúce:

- 60 osôb, ktoré sa môžu samostatne pohybovať;
- 9 osôb na invalidných vozíkoch (osoby, ktoré vyžadujú zvláštnu starostlivosť pri preprave) ;
- osoby ležiace, ktoré potrebujú samostatný lekársky transport;

⁴¹ Slovensko. § 8 odst.1 písm. k Zákona č. 387/2002 Z. z. Zákon o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-387>

⁴² Slovensko. § 3 Zákona č. 387/2002 Z. z. Zákon o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2002-387>

Modul II, 3. kolo

Scenár:

Po kontakte s opatrovníkmi ľudí vonku sa ukázalo, že z 39 ľudí nebol nikto zranený pri opúšťaní budovy. Termálne prikrývky boli rozdane, čakáte na prepravu. Zároveň dostanete informáciu, že na prvom poschodí je v budove 21 ľudí, vrátane 3 ležiacich a 9 ľudí na invalidných vozíkoch – všetci s mentálnym postihnutím. Na druhom poschodí tam zostávajú traja zrakovo postihnutí.

Podujatie:

1. poschodie: 21 ľudí, vrátane 3 pripútaných na lôžko;
9 na invalidných vozíkoch – všetci s mentálnym postihnutím;
2. poschodie: 3 so zrakovým postihnutím, bez mentálneho postihnutia;
8 zamestnancov zisťáva v budove s neevakuovanými osobami

Oznámenie:

1. Prvé poschodie: 21 ľudí, vrátane 3 ležiacich; 9 na invalidných vozíkoch – všetci s mentálnym postihnutím;
2. Druhé poschodie: 3 s osobou so zrakovým postihnutím, bez mentálneho postihnutia;
3. V budove zostáva 8 zamestnancov spolu s neevakuovanými ľuďmi.

Problém: Uvedť umiestnenie preferovaného miesta čakania na evakuáciu osôb, ktoré potrebujú dodatočnú asistenciu pri evakuácii:

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

1. 21 osôb, z toho 3 ležiaci. Miestnosť najviac vzdialená od nebezpečenstva, s možnosťou vykonania evakuácie cez okenný otvor s rozmermi najmenej 0,6 m×1,1 m.
2. Osoby so zrakovým a sluchovým postihnutím, po dve osoby na invalidných vozíkoch. Priestor prechodu ku schodisku o rozmeroch najmenej 4x3 m, ktorý má okenný otvor s rozmermi najmenej 0,6 m×1,1 m. Šírka hlavnej únikovej cesty od zhromažďovacieho priestoru je 120 cm.
3. Osoby so zrakovým a sluchovým postihnutím, po tri osoby na invalidných vozíkoch. Priestor schodiska o rozmeroch najmenej 4x3 m. Šírka hlavnej únikovej cesty od zhromažďovacieho priestoru je 80 cm.

Zdôvodnenie:

Miesta určené na evakuáciu osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie nesmú zasahovať do voľnej prechodnej šírky únikových ciest a nesmú obmedzovať bezpečný pohyb ostatných evakuovaných osôb. Únikové cesty určené pre evakuáciu osôb musia byť navrhnuté v súlade s vyhláškou č.94/2004 Z. z. o technických požiadavkách na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb (ďalej len „vyhláška o PBS“).

Podmienkou je taktiež trvale voľná priechodnosť únikovej cesty bez umiestnenia zariadení, konštrukcií či predmetov (vrátane evakuačných miest), ktoré by mohli ovplyvniť pohyb osôb, zasahovať do minimálnej šírky únikovej cesty alebo blokovat' otváranie a zatváranie dverí podľa projektovej dokumentácie a výpočtu podľa slovenských technických noriem (napr. STN 730802 a ďalšie relevantné STN uvedené vo vyhláške o PBS).

Únikové cesty musia byť vybavené núdzovým osvetlením a bezpečnostným označením podľa požiadaviek vyhlášky o PBS a príslušných STN (napr. STN EN 1838, STN EN 179, STN EN 50172) tak, aby bola zabezpečená viditeľnosť únikových ciest aj pri poruche základného osvetlenia, obzvlášť v budovách s pobytom osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu.

Evakuačné zastávky alebo podesty musia byť umiestnené mimo hlavnú trasu únikovej cesty alebo v priestoroch navrhnutých tak, aby plne rešpektovali minimálnu šírku únikovej cesty stanovenú výpočtom podľa slovenských technických noriem a neobmedzovali evakuáciu. Napr. vyčlenenie časti schodiska o rozmeroch 4x3 m, ak je umiestnené v trase únikovej cesty a

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

znižuje jej voľnú šírku pod normovanú hodnotu, není technicky a legislatívne prijateľné – úniková cesta musí umožňovať voľný prechod osôb s rôznymi schopnosťami pohybu.

Minimálna šírka únikových ciest sa v projektovej dokumentácii stanovuje podľa STN a výpočtov požiarnej bezpečnosti stavieb, napr.:

Základnou jednotkou je tzv. únikový pruh (0,55 m); chránená úniková cesta má obvykle minimálne 1,5 únikového pruhu (t.j. cca 0,825 m) ako východzia navrhovaná hodnota, pričom praktické šírky bývajú väčšie v závislosti na počtu evakuovaných osôb a charakteru objektu. Minimálna šírka únikovej cesty (vrátane schodiska) je 1,1 m tam, kde sa jedná o hlavnú únikovú cestu zo zhromažďovacieho priestoru (napr. domov pre seniorov). Preto je správna odpoveď číslo 2, kde je šírka hlavnej únikovej cesty zo zhromažďovacieho priestoru 120 cm. Evakuácia cez okenný otvor není považovaná za preferovaný spôsob avakuácie v rámci slovenskej legislatívy v oblasti ochrany pred požiarimi, kde únikové cesty musia viesť do voľného priestoru alebo bezpečnej časti budovy, nie cez okno, pokiaľ není okno súčasťou certifikovanej a navrhutej únikovej trasy. Okná sami o sebe nie sú štandardnou únikovou cestou.

Všetky prvky umiestnené v priestore únikovej cesty (vrátane evakuačných miest, lavičiek, sedacieho nábytku a.i.) nesmie svojim umiestnením ovplyvňovať pohyb osôb, zasahovať do minimálnej šírky únikovej cesty alebo brániť funkčnosti únikových dverí podľa požiadaviek vyhlášky o PBS⁴³.

V prípade voľby miesta čakania na evakuáciu osôb, ktoré potrebujú asistenciu, je nevyhnutné zabezpečiť vo vnútri priestoru manévrovaciu plochu pre vozík o rozmeroch minimálne 1,5 x 1,5 m (optimálne 2,0 x 2,0 m). Doporučuje sa pritom lokalizovať miesto čakania na evakuáciu najskôr ako súčasť schodiska – pokiaľ je to možné s okenným otvorom o minimálnej šírke 0,9 m. Pokiaľ to není možné vykonať priamo v schodisku, odporúča sa miesto čakania umiestniť ako súčasť prístupu ku schodisku⁴⁴.

⁴³ Slovensko. § 68 Vyhlášky č. 94/2004 Z. z., ktorou sa stanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-94>

⁴⁴ Slovensko. § 69 Vyhlášky č. 94/2004 Z. z., ktorou sa stanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb. Zákony pre ľudí. Dostupné na: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-94>

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Treba mať na pamäti, že osoby so zdravotným postihnutím potrebujú individuálnu pomoc od osoby z personálu ošetrovateľskej starostlivosti a vzdelávania alebo doprovodu. Do času, keď začne evakuácia osôb, je vo vnútri budovy len 7 osôb personálu, ktoré môžu asistovať. Treba brať do úvahy, že zamestnanci musia zostať aj s tými, ktorí bývajú v budove. Ak sa zvažuje taktiež potreba ponechať v budove personál pre ostatné úlohy, treba zvážiť, že evakuácia môže prebehnúť s maximálnou pomocou dvoch osôb z personálu (ďalších 5 osôb z personálu zostáva s klientami na oddeleniach). Osoby so zrakovým postihnutím nemajú mentálne postihnutie.

Modul II, 4. kolo

Scenár:

V budove je 36 ľudí, ktorí potrebujú ďalšiu pomoc pri evakuácii. Len niektorí zamestnanci dokážu pomôcť s odstránením ľudí. Preto je vzhľadom na komunikačné problémy vhodné začať evakuáciu s ľuďmi so zrakovým postihnutím, ale bez mentálneho postihnutia. Nachádzajú sa na druhom poschodí budovy, čo znamená, že ich musia priviesť po schodoch k evakuačnému bodu, ktorý sa nachádza vonku.

Podujatie:

Oznámenie: evakuácia osôb so zrakovým postihnutím

Problém: Oslovili ste ľudí so zrakovým postihnutím spolu s inými súdruhmi. Musíš ich evakuovať z druhého poschodia cez schodisko, rozhodneš sa na:

1. Evakuácia s použitím evakuačného vybavenia (vozík, matrace) umiestneného v výklenku schodiska
2. Evakuácia s únikovými úchopmi
3. Konáte tak, že pomáhate osobe tým, že ju držíte za rameno pred sebou
4. Konáte tým, že pomáhate osobe tým, že vám dovolíte držať si rameno

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Zdôvodnenie:

V budove sa nenachádza žiadne evakuačné vybavenie, okrem toho sa evakuačné zariadenia používajú na evakuáciu osôb s obmedzenou pohyblivosťou. Podľa odporúčaní by "vybavenie na evakuáciu osôb s dočasným alebo trvalým pohybovým postihnutím – invalidné vozíky a matrace – malo byť umiestnené na každom poschodí budovy, pri každom evakuačnom schodisku. Preto je dobré vopred pripraviť zárezy pre zariadenia v stenách. Montáž vybavenia priamo na stenu – do krytu alebo špeciálnej skrinky – je možná, ale treba si uvedomiť, že takýto systém môže zúžiť šírku únikových ciest a predstavovať ďalšiu prekážku pre osoby so zrakovým postihnutím alebo s problémami so sústredením." ⁴⁵

Minimálne rozmery výrezu pre kočík alebo skladací matrac sú 1,3 m na výšku, 0,8 m na šírku a 0,3 m do hĺbky. Výklenok môže byť otvorený alebo zatvorený, napríklad vo forme skrinky". ⁴⁶

Presun zachránených osôb so zrakovým postihnutím sa odporúča len v prípade vysokej a dynamickej hrozby (napr. požiar, hrozba výbuchu plynu, teroristická hrozba⁴⁷). Vo všeobecnosti sa odporúča vykonávať evakuáciu na základe asistujúcich a vyťahovacích techník⁴⁸.

Postup evakuácie osôb so zrakovým postihnutím je dostupný ako sprievodca od Štátnej hasičskej služby. Sprievodca odporúča, aby počas evakuácie pred fyzickým kontaktom bola nevidiaca osoba upozornená. Mali by ste začať slovným kontaktom. Stojí za zmienku naše

⁴⁵ M. Hyjek, M. Augustyniak, P. Tota-Stawarczyk, *Prístupnosť. Bezpečná evakuácia*, Polish bezbarier.org Foundation, Varšava 2022, s. 32, <https://www.gov.pl/attachment/5eca45fd-3fdf-4019-9fd5-5be68af0295f>

⁴⁶ M. Hyjek, M. Augustyniak, P. Tota-Stawarczyk, *Prístupnosť. Bezpečná evakuácia*, Poľská bezbarier.org Nadácia, Varšava 2022, s. 27, <https://www.gov.pl/attachment/5eca45fd-3fdf-4019-9fd5-5be68af0295f>

⁴⁷ Príloha k vyhláske č. 8/2025 riaditeľa Mestského centra sociálnej starostlivosti v Pabianice zo 7. apríla 2025, Postup evakuácie osôb so zdravotným postihnutím z Mestského centra sociálnej starostlivosti v Pabianice, s. 18, https://bip.mcps.pabianice.pl/bip_download.php?id=1206

⁴⁸ Príloha k vyhláske č. 8/2025 riaditeľa Mestského centra sociálnej starostlivosti v Pabianici zo 7. apríla 2025, Postup evakuácie zdravotne postihnutých osôb z Mestského centra sociálnej starostlivosti v Pabianici, s. 14, https://bip.mcps.pabianice.pl/bip_download.php?id=1206

Príloha č. 1 Nariadenia riaditeľa Centra pre zdieľané služby vzdelávacích inštitúcií vo Włocławku, Postup evakuácie osôb z Centra zdieľaných služieb vzdelávacích inštitúcií vo Włocławku s ohľadom na osoby so zdravotným postihnutím a iné osoby so špeciálnymi potrebami, Włocławek 2023, s. 5., <https://cuwpo-wloclawek.rbp.mojregion.info/download/attachment/1284/procedura-ewakuacji-osob-z-budynku-cuwpo-z-uwzglednieniem-bezpieczenstwa-osob-z-niepelnosprawnosciami.pdf>.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

meno a je nevyhnutné povedať, čo sa deje. Nevidiaci používajú ruky na udržanie rovnováhy, preto by ich nemali chytať za ruku, ťahať, chytať palicou, tlačiť alebo hýbať⁴⁹.

Pokiaľ ide o techniku evakuácie ľudí so zrakovým postihnutím, odporúča sa, aby evakuovaná osoba stála za hasičom a chytila ho rukou mierne nad lakťom. Mala by použiť úchop: štyri prsty zasunuté medzi ruku a trup a palec si obopne ruku zvonku. Týmto spôsobom bude nevidiaca osoba vedieť, aké pohyby hasič vykonáva. Okrem toho treba mať na pamäti, že pri pohybe s nevidiacou osobou ide asistent vždy všade prvý a nevidiaci je o pol kroku za ním. Mali by ste pozorovať nielen zem pred sebou a nevidiacu osobu, ale aj priestor, ktorý zahŕňa trup a hlavu nevidiaceho. Cieľom nie je zachytiť sa do žiadnych visúcich, stojacich prvkov vyčnievajúcich za obrys budovy⁵⁰.

Pri prechode úzkymi priestormi (napr. úzkymi dverami) by ste to mali slepej osobe signalizovať slovne a tým, že zastrčíte laket dozadu. Potom sa slepý človek skryje za chrbtom asistenta a vy budete schopní prekonať "husiu" cestu. Pri chôdzi je potrebné opísať okolie a označiť prekážky, napr. schody "hore", "dole"[...]. Pri prechode dverami by mal byť nevidiaci človek na pántovej strane. Mali by ste ju o takomto manévri informovať a o možnej potrebe zmeniť držanú ruku. Asistent otvorí dvere a nevidiaci si voľnou rukou zaistí tvár, uchopí pás a potom ho sám zatvorí. Varovanie pre nevidiacu musí byť špecifického charakteru. Samotný výkrik "buď opatrný!" neumožní slepému vedieť, či má zastaviť, utiecť, predkloniť sa alebo niečo preskočiť.⁵¹

⁴⁹ <https://www.gov.pl/web/kppsp-namyslow/zasady-ewakuacji-osob-z-niepelnosprawnosciam>

⁵⁰ <https://www.gov.pl/web/kppsp-namyslow/zasady-ewakuacji-osob-z-niepelnosprawnosciam>

⁵¹ <https://www.gov.pl/web/kppsp-namyslow/zasady-ewakuacji-osob-z-niepelnosprawnosciam>

Modul II, 5. kolo

Scenár:

Evakuujete osobu so zrakovým postihnutím, cez schodisko z druhého poschodia, cez dvere na schodisko na prvom poschodí a cez hlavný vchod na miesto stretnutia na evakuáciu (zelená zóna oproti hlavnému vchodu do DPS).⁵²

Podujatie:

Správa: ako evakuovať nevidiacu osobu?

Problém: Ako evakuovať nevidiacu osobu?

1. Povedz evakuovanému, čo urobíš
2. Použitie úchop stoličky
3. Použitie hasičského úchopu (prevrátenie cez rameno)
4. Privedieš človeka k zábradliu, lakťom si naznačíš prechod cez dvere
5. Keď prechádzate dverami, umiestnite evakuovaného tak, aby vám držal ruku na pántovej strane

⁵² Inštrukcie o požiarnej bezpečnosti pre Sociálny domov Tadeusza Piekarza, budova A, s. 12.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Zdôvodnenie:

Postup evakuácie osôb so zrakovým postihnutím je dostupný ako sprievodca od Štátnej hasičskej služby. Sprievodca odporúča, aby počas evakuácie pred fyzickým kontaktom bola nevidiaca osoba upozornená. Mali by ste začať slovným kontaktom. Stojí za zmienku vaše meno a je nevyhnutné povedať, čo sa deje. Nevidiaci používajú ruky na udržanie rovnováhy, preto by ich nemali chytať za ruku, ťahať, chytať palicou, tlačiť alebo hýbať.

Pokiaľ ide o techniku evakuácie ľudí so zrakovým postihnutím, odporúča sa, aby evakuovaná osoba stála za hasičom a chytila ho rukou mierne nad laktom. Mala by použiť úchop: štyri prsty zasunuté medzi ruku a trup a palec si obopne ruku zvonku. Týmto spôsobom bude nevidiaca osoba vedieť, aké pohyby hasič vykonáva. Okrem toho treba mať na pamäti, že pri pohybe s nevidiacou osobou ide asistent vždy všade prvý a nevidiaci je o pol kroku za ním. Mali by ste pozorovať nielen zem pred sebou a nevidiaciu osobu, ale aj priestor pokrývajúci trup a hlavu nevidiaceho. Cieľom nie je zachytiť sa do žiadnych visúcich, stojacich prvkov vyčnievajúcich za obrys budovy.

Pri prechode úzkymi priestormi (napr. úzkymi dverami) by ste to mali slepej osobe signalizovať slovne a tým, že zastrčíte laket' dozadu. Potom sa slepý človek skryje za chrbtom asistenta a vy budete schopní prekonať "husiu" cestu. Pri chôdzi je potrebné opísať okolie a označiť prekážky, napr. schody "hore", "dole"[...]. Pri prechode dverami by mal byť nevidiaci človek na pántovej strane. Mali by ste ju o takomto manévri informovať a o možnej potrebe zmeniť držanú ruku. Asistent otvorí dvere a nevidiaci si voľnou rukou zaistí tvár, uchopí pás a potom ho sám zatvorí. Varovanie pre nevidiacu musí byť špecifického charakteru. Samotný výkrik "buď opatrný!" neumožní slepému vedieť, či má zastaviť, utiecť, predkloniť sa alebo niečo preskočiť."

Modul II, 6. kolo

Scenár:

Preprava ľudí, ktorí zostávajú vonku, pokračuje. Ľudia so zrakovým postihnutím už boli vyvedení z budovy. Avšak kvôli zapojeniu personálu do tímov pre prepravu, nakladanie a vykladanie ste nezískali ďalší personál na pomoc. 8 ľudí zo zamestnania zostáva v budovách, aby pomohli.

Podujatie:

Správa: ako evakuovať osobu na invalidnom vozíku?

Problém: Pokračujete evakuáciou ľudí na invalidných vozíkoch. Ako uskutočnite evakuáciu?

1. Použitie rámp a zdvihákov pre vozíčkarov
2. Používanie ramp a zdvihákov pre vozíčkarov s pomocou personálu DPS
3. Zamestnancami DPS používajúcimi rampy a vozíky pre vozíčkarov
4. Tým, že vyvážajú ľudí na invalidných vozíkoch

Zdôvodnenie:

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Keďže hra nie je napríklad o požiari, ale o nebezpečenstve povodní, treba predpokladať, že únikové cesty sú neblokované a môžete použiť rampy aj únikové rampy. Preto môžu byť odpovede, ktoré vedú k tomuto riešeniu, správne. Otázkou zostáva, kto evakuovaného prepraví.

Evakuácia osôb s mentálnym postihnutím si vyžaduje individuálny prístup k evakuovaným. Hasič Dobrovoľnej hasičskej služby by nemal posudzovať stupeň postihnutia evakuovaného ani nemá kompetenciu predvídať jeho alebo jej možné správanie v stresovej situácii (zvuky sirén, blikajúce svetlá, hluk, zmena miesta a pod.). Preto sa odporúča dodržiavať vopred pripravený individuálny plán počas evakuácie ("Určený (dôveryhodný!) asistent by mal osloviť osobu s mentálnym postihnutím a pokojne, pevne a profesionálne ju nasmerovať na bezpečné miesto v súlade s PEEP – ak je vytvorená").⁵³ Ak neexistuje plán, je nevyhnutné zapojiť opatrovateľov ľudí s mentálnym postihnutím do evakuácie. Vzhľadom na aktuálnu situáciu zostáva vo vnútri 21 ľudí, z toho 3 ležiacich, 9 na invalidných vozíkoch a 8 zamestnancov.

Optimálne je, aby 4 osoby (dve z každej skupiny) neustále dohliadali na stav evakuovaných osôb. Preto sa na evakuácii môžu zúčastniť dvaja zamestnanci. Preto sa odporúča, aby pomáhali pri preprave ľudí na zberné miesto na evakuáciu, kde by mal pomoc evakuácie prevziať zamestnanec personálu DPS, ktorý zostáva vonku a je pridelený k nakladaciemu tímu.

⁵³ M. Hyjek, M. Augustyniak, P. Tota-Stawarczyk, *Prístupnosť. Bezpečná evakuácia*, Poľská bezbarier.org Foundation, Varšava 2022, s. 45-46, 49, <https://www.gov.pl/attachment/5eca45fd-3fdf-4019-9fd5-5be68af0295f>

Modul II, 7. kolo

Scenár:

Ľudia na invalidných vozíkoch už boli odvezení na zhromažďovacie miesto pred budovou DPS. Vo vnútri je 21 ľudí, z toho 3 ležia. Dostali ste dodatočnú podporu od personálu a môžete vykonávať evakuácie ľudí ležiacich aj pohybujúcich sa súčasne. Treba brať do úvahy, že ľudia ležiaci potrebujú lekársky prevoz.

Podujatie:

AKO EVAKUOVAŤ OSOBU S MENTÁLNYM POSTUHNUTÍM?

Správa: ako evakuovať osobu s mentálnym postihnutím?

Problém: Dostali ste sa k evakuovanému a začínate vykonávať transport, nezabudnite na:

1. Dajte evakuovanému jasné a konkrétne pokyny
2. Dávajte asistentovi pokojné, ale konkrétne pokyny
3. Vyhnite sa náhlym pohybom, ktoré predtým neboli komunikované
4. Pri prevoze človeka sa snažte upokojiť pokojnými správami

Zdôvodnenie:

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Pri evakuácii osôb s mentálnym postihnutím je potrebné predovšetkým zohľadniť možnosť netolerancie voči neznámym osobám (hasičom). Preto je prítomnosť asistenta nevyhnutná. Okrem toho treba brať do úvahy, že stres môže ovplyvniť schopnosť osoby s mentálnym postihnutím fungovať.⁵⁴ Preto môže byť dávanie príkazov, ktoré sú rozkazujúce, v podmienkach, ktoré sú už neprirozené pre evakuovanú osobu, stresujúce. Preto sa odporúča informovať asistenta o plánovaných aktivitách. Odporúča sa tiež minimalizovať napätie sprevádzajúce konkrétnu situáciu. Preto pokus upokojiť osobu evakuovanú hasičom (neznámou osobou) nie je správnym správaním v súčasnej situácii. Postup evakuácie osôb s mentálnym postihnutím odporúča, aby sa pri preprave evakuovaného brali do úvahy nasledujúce faktory:

1. Evakuovaný nemá schopnosť primerane reagovať na podnety a koexistovať so zvyškom prostredia.
2. Rôzne, individuálne spôsoby, ako sa vyrovnáť so svojím postihnutím.
3. "Problémy s pochopením a vstrebávaním príkazov vydaných rýchlo, nahlas, nezrozumiteľne a príkazným tónom.
4. Agresivita voči prostrediu, ľuďom a predmetom.
5. Nedostatok tolerancie voči cudzím ľuďom, cudzím.
6. Tendenciu opakovať tie isté činnosti stále dokola, najmä v situáciách emocionálneho vzrušenia.
7. Mimoriadna zvedavosť a ochota zapojiť sa do nových situácií, ktoré môžu viesť k vstupu do zóny priameho ohrozenia ich zdravia a života.
8. Zabarikádovanie miestností, skrývanie, použitie fyzickej sily.
9. Dočasné výpadky vedomia, počas ktorých nie je možné nadviazať akýkoľvek kontakt s pacientom."⁵⁵

⁵⁴ Príloha k vyhláške č. 24.2024 predsedu okresného súdu v Tuchole a riaditeľa okresného súdu v Bydgoszczy zo 26.09.2024, Postup evakuácie osôb so zdravotným postihnutím so špeciálnymi potrebami, ktoré sa nachádzajú v priestoroch okresného súdu v Tuchole v prípade poplachu, § 9.

⁵⁵ Príloha k vyhláške č. 24.2024 predsedu okresného súdu v Tuchole a riaditeľa okresného súdu v Bydgoszczy zo 26.09.2024, Postup evakuácie osôb so zdravotným postihnutím so špeciálnymi potrebami, ktoré sa nachádzajú v priestoroch okresného súdu v Tuchole v prípade poplachu, § 9.

Modul II, 8. kolo

Scenár:

Dostanete sa k trom ľuďom, ktorí ležia. Postele, na ktorých ľudia zostali evakuovať, sa ukázali byť rehabilitačné lôžka, čo znamená, že ich možno presúvať na kolesách. Neboli však vybavené evakuačnými podložkami. Okrem teba a druhého súdruha sú na mieste, kde ľudia čakajú na evakuáciu, traja členovia personálu DPS. Počet ľudí, ktorí môžu pomôcť s prepravou evakuovaných, je dostatočný na ich možný presun.

Podujatie:

Správa: ako evakuovať osobu pripútanú na lôžko?

Problém: Keď začneš evakuovať ľudí, ktorí zostávajú na rehabilitačných lôžkach, rozhodneš sa:

1. Evakuácia pomocou lôžok
2. Evakuácia s použitím evakuačných matracov
3. Evakuácia pomocou únikovej dosky
4. Evakuácia pomocou únikovej podložky

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Zdôvodnenie:

Hoci sa evakuačné matrace používajú na evakuáciu ľudí v ležiacej polohe, v súčasnej situácii by ich použitie vyžadovalo presunutie osoby na matrac. Používajú sa v prípadoch, keď nie je možné evakuovať sa s vozíkom alebo invalidným vozíkom, alebo na miestach, kde môže byť vozík či invalidný vozík nepraktický na používanie (napr. na úzkych schodiskách).⁵⁶ V súčasnej situácii sú únikové cesty neblokované, zatiaľ čo rehabilitačné lôžko je prispôbené na prepravu. Čo ospravedlňuje jeho použitie. Z podobných dôvodov odpoveď na použitie evakuačnej dosky stráca svoje opodstatnenie.

Evakuačné podložky sú naopak navrhnuté na evakuáciu "chorých/bezvedomých ľudí priamo z postele (podložka je trvalo umiestnená pod matracom na posteli – ak je evakuácia potrebná, podložka a matrac znehybnujú pacienta bezpečnostnými pásmi, čím umožňujú bezpečnú horizontálnu a vertikálnu evakuáciu)".⁵⁷ Podložka je prispôbená na prepravu bezvedomých ľudí. Obmedzovanie vedomej osoby s mentálnym postihnutím by sa v súčasnej situácii malo považovať za chybu.

⁵⁶ M. Hyjek, M. Augustyniak, P. Tota-Stawarczyk, *Prístupnosť. Bezpečná evakuácia*, Poľská bezbarier.org Foundation, Varšava 2022, s. 35, <https://www.gov.pl/attachment/5eca45fd-3fdf-4019-9fd5-5be68af0295f>

⁵⁷ M. Hyjek, M. Augustyniak, P. Tota-Stawarczyk, *Prístupnosť. Bezpečná evakuácia*, Poľská bezbarier.org Foundation, Varšava 2022, s. 35, <https://www.gov.pl/attachment/5eca45fd-3fdf-4019-9fd5-5be68af0295f>

Modul II, 9. kolo

Scenár:

Poveternostné podmienky nie sú vhodné na pobyt vonku. Dážď, vietor a neskoré hodiny si vyžadujú minimalizáciu prítomnosti evakuovaných priamo na mieste zhromažďovania. Preto pred evakuáciou musia byť ľahiví ľudia prevezení na miesto evakuácie, aby im bola poskytnutá možnosť prepravy. Dostali ste informácie od personálu DPS, že ide o ľudí s najslabším zdravím.

Podujatie:

AKO PREPRAVIŤ LEŽIACU OSOBU?

Správa: ako prepraviť osobu pripútanú na lôžko?

Problém: Evakuácia ľudí na lôžkach prebieha hladko, je potrebná preprava evakuovaných osôb, rozhodujete o:

1. Použitie bojového vozidla na prepravu evakuovaných
2. Žiadam lekárskeho dispečera o likvidáciu transportu
3. Podávam žiadosť na Úrad mesta a obce so žiadosťou o podporu dopravy
4. Žiadam na okresný úrad v Myśleniciach so žiadosťou o dopravnú podporu
5. Podávam žiadosť na veliteľské stanovište Štátnej hasičskej služby so žiadosťou o likvidáciu transportu

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

6. Hlásenie sa najbližšej jednotke (check and enter) Poľských ozbrojených síl na podporu

Zôvodnenie:

Zákon č. 387/2002 o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu (ďalej len „zákon o krízovom riadení“) stanovuje právomoci a zodpovednosti orgánov krízového riadenia pri príprave na krízové situácie a pri ich riešení, vrátane organizácie evakuácie obyvateľstva. Poskytujú nepretržitú starostlivosť starostlivosť alebo iné zariadenia poskytujúce starostlivosť osobám neschopným samostatného pohybu alebo s obmedzenou pohyblivosťou, ako aj iným osobám so zdravotným postihnutím, vykonáva takýmto spôsobom, zabezpečiť, pokiaľ je to možné, dopravu s využitím tímov záchranej medicíny, tímov lekárskej prepravy a tímov lekárskej prepravy, s koordináciou vojvodov, primerane podľa potrieb⁵⁸. Preto je správna odpoveď požiadať lekárskeho dispečera, aby zlikvidoval prepravu.

Ďalšou ťažkosťou, ktorú treba zohľadniť, je potreba zlikvidovať 3 zdravotnícke transporty. Je to preto, že jeden lekársky transport môže prepraviť jedného pacienta naraz.

Žiadosť o podporu od najbližšej vojenskej jednotky nie je správna odpoveď kvôli vyššie uvedeným obmedzeniam postupu pri poskytovaní podpory ozbrojeným silám v krízovej situácii.

⁵⁸ Zákon č. 387/2002 o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu.

Modul II, 10. kolo

Scenár:

Evakuačná operácia sa blíži ku koncu, čas mešká, podmienky sú nepriaznivé, všetci sa cítia unavení. Boli problémy s komunikáciou personálu, ktorý zostával vo vnútri, kvôli rozdielnym názorom na spôsoby evakuácie ľudí. Čo spolu s časovým tlakom a potrebou zabezpečiť, aby evakuovaní zostali vonku čo najkratšie, je ďalším stresujúcim faktorom. V určitom momente si všimnete, že jeden z členov personálu jasne nedokáže ovládať svoje emócie. Chcete ukončiť evakuačnú operáciu, najmä keď si uvedomujete potrebu konať inde, ale vystrašená osoba odmieta spolupracovať a tiež sa evakuovať.

Podujatie:

Komunikácia: Pozor, panika!

Problém: Jeden zo zamestnancov trvá na tom, že nechce byť evakuovaný z budovy, panikári a nedodržia pokyny, rozhodnete sa:

1. Nechať človeka v budove
2. Použitie sily, aby som ho dostal von

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

3. Nahlásenie prípadu polícii s cieľom prinútiť osobu k evakuácii
4. Nahlásenie prípadu vedúcemu zariadenia

Zdôvodnenie:

Sprievodcovia evakuáciou zdôrazňujú, že "boj proti panike je mimoriadne náročný a nie je možné dať jednoznačné predpisy v tomto smere. To môžu robiť ľudia obdarení formálnou autoritou, vyplývajúcou z titulu ich funkcie alebo pozície, alebo neformálnou autoritou vyplývajúcou z ich osobnostného typu. Hovoríme o odvážnych, konzistentných, charizmatických ľuďoch. Treba si uvedomiť, že asistenti zdravotne postihnutých zohrávajú veľkú úlohu pri evakuácii zdravotne postihnutých. Práve oni budú evakuáciu uľahčovať svojím postojom, hlasom, empatiou a nepreháňaním existujúcej hrozby. Osoba so zdravotným postihnutím sa potom bude cítiť bezpečne a bude si istá, že nebude sama s hrozbou. Opatrenia na kontrolu paniky sú odlišné, často úplne opačné. Patria sem: osobný príklad, pevný rozkaz, preukázanie nereálnosti nebezpečenstva, predstavenie hrozby ešte väčšieho nebezpečenstva, použitie sily, neutralizácia vodcov paniky."⁵⁹ Preto sa zdôrazňuje, že jednou z metód je použitie sily a neutralizácia vodcov paniky. Okrem toho treba poznamenať, že zákon povoľuje použitie priamych donucovacích opatrení na verejnom priestranstve. Uvádza sa, že "priame donucovacie opatrenia môžu byť použité alebo použité v prípade potreby prijať aspoň jedno z nasledujúcich opatrení: vynútiť konanie požadované zákonom v súlade s príkazom vydaným oprávnenou osobou".⁶⁰

⁵⁹ <https://www.gov.pl/web/kppsp-namyslow/zasady-ewakuacji-osob-z-niepelnosprawnosciami>

⁶⁰ Zákon z 24. mája 2013 o priamych donucovacích opatreniach a strelných zbraniach, Journal of Laws of 2019, bod 2418, článok 11(1), <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20130000628/U/D20130628Lj.pdf>

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

PREDPOKLADANÉ VZDELÁVACIE VÝSLEDKY PRE MODUL III

Prvý výsledok tretieho modulu: je schopný koordinovať **evakuáciu kultúrnych hodnôt**. Ukazovateľom dosiahnutia výsledku je: je schopný stanoviť priority pre zabezpečenie kultúrnych hodnôt; je schopný určiť, kam by sa mali kultúrne hodnoty premiestniť počas evakuácie v prípade povodne; je schopný rozdeliť zodpovednosti medzi účastníkov evakuácie;

Druhým výsledkom tretieho modulu je: účastník vie riadne zabezpečiť huteľné kultúrne statky. Ukazovateľom dosiahnutia výsledku je: účastník rozpoznáva ochranné označenia na kultúrnych statkoch; vie demontovať a zabezpečiť rôzne druhy huteľných kultúrnych statkov na prepravu; vie zabezpečiť huteľné kultúrne diela ponechané na pôvodnom mieste; vie zabezpečiť kultúrne statky poškodené vodou.

Tretím výsledkom tretieho modulu je: účastník je schopný uplatniť správny postup pri evakuácii kultúrnych predmetov. Ukazovateľom dosiahnutia úspešnosti výsledku je: účastník vie, na ktoré inštitúcie sa má obrátiť o logistickú a materiálnu podporu. Je oboznámený s tým, aké postupy používať pri evakuácii kultúrnych predmetov a vie, koho informovať o aktivitách prebiehajúcich počas evakuácie.

Priebeh hry

Modul III, 1. kolo

Scenár:

Prichádzate do farského kostola. Tam nájdete farára a niekoľko ľudí pripravených pomôcť s evakuáciou kostola a fary. Kostol poznáte iba z účasti na obradoch, t. j. viete, kde sa nachádzajú hlavné vchody a oltár. Nepoznáte hodnotu jednotlivých pamiatok ani to, ako sú technicky chránené.

Udalosť:

Tiesňová správa na tiesňovú linku 112, kde príjem zabezpečuje koordinačné stredisko integrovaného záchranného systému.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

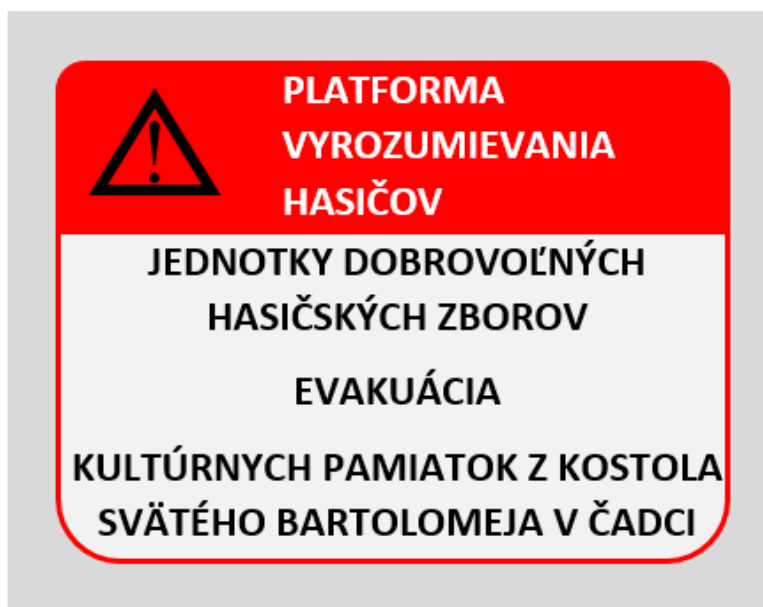
Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Výzva na evakuáciu kultúrnych pamiatok z farského kostola Svätého Bartolomeja v Čadci.⁶¹

Problém : Potrebujete evakuovať kultúrne pamiatky z kostola. Aby ste mohli identifikovať pamiatky a správne vykonať evakuáciu, pýtate sa, či:

1. Starosta požiadal o zápis z mestského registra pamiatok.
2. Starosta vydal rozhodnutie o evakuácii v rámci krízových opatrení
3. Farár predložil zoznam existujúcich kultúrnych pamiatok
4. Farár poskytol bezpečnostné riešenie a požiarne dokumentáciu stavby.

Zdôvodnenie:

Podľa § 28 Zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu⁶² Vlastník musí pamiatku udržiavať v dobrom stave na vlastné náklady, chrániť ju pred odcudzením a bezodkladne oznámiť každé ohrozenie alebo poškodenie.

Podľa § 22 tohto zákona sú kultúrne pamiatky evidované v Ústrednom zoznam kultúrnych pamiatok Slovenskej republiky (ÚSKP), ktorý vedie Národný pamiatkový úrad.

⁶¹ Kostol sv. Bartolomeja (centrum): Hoci je postavený na miernom vyvýšení (bývalé hradisko), jeho bezprostredné okolie a prístupové cesty ležia v blízkosti kritického sútoku dvoch riek. Pri extrémnych zrážkach (ako napr. v septembri 2024) hladina rieky Kysuca v Čadci pravidelne dosahuje 3. stupeň povodňovej aktivity, čo ohrozuje infraštruktúru a nízko položené časti mesta. https://www.shmu.sk/sk/?page=765&station_id=6179

⁶² Zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Pamiatkový úrad prevádzkuje moderný informačný systém, kde si verejnosť môže vyhľadať údaje o pamiatkach. Každá národná kultúrna pamiatka má pridelené jedinečné číslo ÚZPF (Ústredného zoznamu pamiatkového fondu), ktoré slúži na jej presnú identifikáciu pri predaji, obnove či výskume.⁶³

Podľa § 14 pamiatkového zákona môže obec viesť vlastnú evidenciu pamätihodností.⁶⁴

Evidencia vedená obcou alebo vlastníkom môže mať len informatívny charakter a neuvádza informácie o tom, ako by bol majetok evakuovaný. V prípade všeobecnej evakuácie je ÚSKP využiteľný hlavne k lokalizácii objektov vyžadujúcich ochranu, nie však k určení spôsobu ich evakuácie alebo zabezpečenia.

V prípade všeobecnej evakuácie môže byť register užitočný na lokalizáciu objektov vyžadujúcich ochranu. Evakuácia vecí sa plánuje a vykonáva na ochranu hnutelných národných kultúrnych pamiatok, zbierkových predmetov, historických knižničných dokumentov, historických knižničných fondov, archívnych dokumentov, hnutelných technických zariadení a ďalších materiálnych hodnôt.⁶⁵

Postup pri ohrození kultúrnych pamiatok povodňou sa riadi kombináciou predpisov o civilnej ochrane a pamiatkovom fonde. V prípade bezprostredného nebezpečenstva je kľúčová evakuácia vecí, ktorá sa podľa zákona vykonáva hneď po evakuácii obyvateľstva, ak to podmienky dovoľujú. Evakuácia kultúrnych pamiatok spadá do gescie vlastníka pamiatky v spolupráci s HaZZ SR. Každý správca alebo vlastník pamiatky (napr. múzeum, farnosť) by mal mať vopred vypracovaný evakuačný plán, ktorý obsahuje:

- Zoznam predmetov na osobitnú ochranu: Prioritné určenie najvzácnejších hnutelných pamiatok, ktoré sa musia zachrániť ako prvé.
- Určenie bezpečného miesta: Vopred dohodnuté priestory mimo nebezpečnej udalosti (napr. záplavovej zóny), kde budú predmety dočasne uskladnené.
- Materiálne zabezpečenie: Príprava obalových materiálov, debien a dopravných prostriedkov na transport.

⁶³ <https://www.pamiatky.sk/evidencie-a-registre/register-po>

⁶⁴ <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatkoveho-fondu/pamatihodnosti-obci/metodika-evidencie-pamatihodnosti-miest-a-obci/>

⁶⁵ Vyhláška č. 328/2012 Z. z. Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o evakuácii

Modul III, 2. kolo

Scenár:

Stále pracujete pod časovým tlakom. Hydrometeorologické podmienky sa nezlepšili, ba dokonca sa zhoršili. Bohužiaľ, nezískali ste žiadne dokumenty užitočné na evakuáciu cirkevného majetku. Farár, ktorý mohol určiť prioritné zariadenia pre zabezpečenie, skolaboval a, žiaľ, momentálne nie je schopný pomôcť s určením rozsahu potrebných opatrení.

Udalosť:

Grafika s rôznymi kultúrnymi predmetmi

Problém : Musíte si stanoviť priority pri evakuácii a rozhodnete sa pre evakuáciu v nasledujúcom poradí:

1. Monštrancie s Najsvätejšou sviatosťou, najstaršie maľby a sochy , najstaršie posvätné rúcha, pozlátené a zlaté posvätné nádoby
2. Najstaršie maľby a sochy, najstaršie posvätné rúcha, pozlátené a zlaté posvätné nádoby, monštrancie s Najsvätejšou sviatosťou
3. Pozlátené a zlaté posvätné nádoby, monštrancie s Najsvätejšou sviatosťou, najstaršie maľby a sochy, najstaršie posvätné rúcha

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Zdôvodnenie:

Výber huteľných kultúrnych pamiatok ⁶⁶určených na osobitnú ochranu pre prípad vzniku krízovej situácie vykonáva krajský pamiatkový úrad na základe jeho povinností, ktoré mu vyplývajú z Zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu.

Pri výbere huteľných kultúrnych pamiatok, pre ktoré sa bude zabezpečovať osobitná ochrana evakuáciou a dočasnou úschovou na vopred určenom mieste je potrebné vychádzať z analýzy rizík ohrozenia so zreteľom na dĺžku trvania evakuácie, ktorá môže byť krátkodobá (predpokladaný návrat do 72 hodín), alebo dlhodobá (predpokladaný návrat po viac ako 72 hodinách). Pri výbere huteľných kultúrnych pamiatok sa zohľadňuje daný časový priestor vo vzťahu k hodnote huteľnej kultúrnej pamiatky a jej možnému poškodeniu. ⁶⁷

Pri rozhodovaní o poradí evakuácie huteľných kultúrnych pamiatok sa postupuje podľa vopred určených prioritných kategórií. Tento proces je súčasťou tzv. krízového plánu ochrany zbierok. Termín "prioritné kategórie" v súvislosti s ochranou pamiatok vychádza z metodických materiálov a odborných usmernení, ktoré vydáva Ministerstvo kultúry SR⁶⁸ a Pamiatkový úrad SR⁶⁹ pre prípravu na krízové situácie. Hoci samotný Zákon o ochrane pamiatkového fondu tento termín v presnom znení v paragrafoch neuvádza, je pevnou súčasťou plánov ochrany, ktoré sú povinné vypracovávať správcovia pamiatok a múzeí.

Hlavné kritériá výberu sú:

Umelecká a historická hodnota: Prednostne sa evakuujú predmety zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR ako unikáty, ktoré sú nenahraditeľné (napr. originály vzácných obrazov či sôch).

Materiálová citlivosť: Skôr sa zachraňujú predmety, ktoré voda nenávratne zničí (papier, pergamen, textil, drevo), než tie, ktoré sú odolnejšie (kamenné artefakty, kovy).

⁶⁶ Čl. 3 (1) Metodický pokyn Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 2/2016 na ochranu kultúrneho dedičstva v krízových situáciách

⁶⁷ Čl. 3 (3) Metodický pokyn Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 2/2016 na ochranu kultúrneho dedičstva v krízových situáciách

⁶⁸ Ochrana pamiatkového fondu. <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatkového-fondu/>

⁶⁹ Ochrana pamiatok. <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatkového-fondu/>

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Identifikácia (Kódovanie): V múzeách a galériách bývajú prioritné predmety označené farebnými bodmi alebo značkami na zadnej strane (napr. červená = zachrániť ako prvé), aby záchranné zložky vedeli okamžite konať.⁷⁰

Manipulovateľnosť: Ak sú si dve pamiatky hodnotovo rovné, prednosť má tá, ktorú je možné rýchlejšie a bezpečnejšie transportovať.

Podľa metodiky Ministerstva kultúry SR⁷¹ sa pri rozhodovaní v časovej tiesni odporúča postupovať podľa tohto rebríčka:

- Unikáty (jedinečné kusy svetového alebo národného významu).
- Dokumentácia k zbierkovému fondu (aby sa vedelo, čo vlastne pamiatka obsahovala).
- Hnuteľné veci s vysokou poškoditeľnosťou vodou.

Zákony Slovenskej republiky výslovne neupravujú náboženskú hodnotu predmetov ako kritérium ochrany kultúrnych pamiatok. Preto, pri evakuácii sakrálnych objektov je bežnou praxou postupovať podľa zavedených zvyklostí cirkvi, čo znamená, že Najsvätejšia sviatosť sa evakuuje ako prvá. Tento postup je dlhodobo rešpektovaný a zodpovedá ako praxi cirkevných subjektov, tak zvyklostiam pri zásahoch v kostoloch. Za samotnú evakuáciu Najsvätejšej svätosti nesie zodpovednosť farár, ktorý ju realizuje pred zahájením manipulácie s ostatnými predmetmi.⁷²

⁷⁰ Správcovia (napr. múzeá) si v rámci **Evakuačného plánu** sami delia predmety do prioritných skupín (I., II. a III. kategória), aby záchranné zložky vedeli, čo vyniesť ako prvé.

⁷¹ Ochrana pamiatok. <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatkoveho-fondu/>

⁷² CIC 1983, kán. 938 §4: „Z vážneho dôvodu je dovoleno Nejsvätější svätost, zvláště v noci, uchovávat na jiném bezpečném a čestném místě.“

Modul III, 3. kolo

Scenár:

Farár teraz môže pomáhať s evakuáciou majetku. Identifikoval prioritné objekty, ktoré treba chrániť. To znamená, že teraz viete, čo by sa malo premiestniť ako prvé. Zostáva už len vybrať miesto na premiestnenie hnuiteľných pamiatok.

Udalosť:

Grafika

Problém : Uvedte miesta premiestnenia objektov určených na ochranu:

1. Nepremiestňovať, ale len zabezpečiť (na skladovanom mieste, zaistenie in situ – vyvýšenie, fixácia, bariéry, dohľad)
2. Premiestniť ich na vyššie poschodia kostola (napr. cChór, suché poschodie fary)
3. Rozmiestniť predmety do provizórnych bezpečnostných priestorov v obci (napr. Kultúrny dom, obecný úrad)
4. Evakuácia do vopred pripravených zariadení určených starostom mimo mesta, kde stojí kostol

Zdôvodnenie:

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Podľa zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu a jeho vykonávajúcej vyhláška, v prípade ozbrojeného konfliktu a krízových situácií sú všetky vyššie uvedené reakcie podmiennečne možné. Podľa vyššie uvedeného zákona ochrana hnutelných historických pamiatok v závislosti od situácie a dostupných zdrojov zahŕňa prijatie nasledujúcich opatrení:

- „1) zabezpečenie ich pred zničením alebo poškodením na mieste trvalého uloženia a zabezpečenie trvalého dohľadu;
- 2) premiestnenie do iných, pripravených priestorov organizačnej jednotky;
- 3) premiestnenie pamätníkov do iných vybraných a pripravených zariadení v tej istej lokalite;
- 4) evakuácia do určených a vopred pripravených zariadení mimo miesta ich trvalého skladovania, ak nie je možné ich riadne zabezpečiť na mieste alebo na tom istom mieste, a zabezpečiť stály dohľad;
- 5) evakuácia najcennejších pamiatok do zahraničia v prípade ozbrojeného konfliktu;
- 6) prijatie cenných pamiatok na dočasné uskladnenie verejnými kultúrnymi organizačnými jednotkami na žiadosť vlastníka alebo držiteľa“⁷³.

Vzhľadom na súčasné okolnosti (absencia plánu ochrany pamiatok, riziko povodní a hladina vody na rieke Raba približne 170 cm) by sa však malo predpokladať, že optimálnym riešením by bolo premiestnenie historických budov na horné poschodia kostola, prípadne ich premiestnenie do budovy fary, ak ide o dvojposchodovú budovu. V súlade so zásadou racionality je zabezpečenie hnutelných predmetov pred zničením alebo poškodením v mieste ich trvalého uloženia opodstatnené, ak z rôznych dôvodov nie sú vhodné na evakuáciu, napríklad kvôli ich hmotnosti. Premiestnenie a evakuácia sú plánované činnosti a vyžadujú si predchádzajúcu konzultáciu s miestnymi samosprávami, ktorá sa z dôvodu absencie plánu ochrany pamiatok nerealizovala.

⁷³Metodický pokyn Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 2/2016 na ochranu kultúrneho dedičstva v krízových situáciách

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Dobrovoľní hasiči sa aktívne zapájajú do záchranných prác, regulácie pohybu, pomoci pri transporte a ďalších úlohach v rámci tohto procesu.⁷⁴

Za zmienku stojí rozdiel medzi pojmami rozptýlenie a evakuácia.

- Rozptýlenie znamená dekoncentráciu zariadení v oblasti ohrozenia, teda rozmiestnenie do viac bezpečnejších miest v rámci lokality.
- Evakuácia znamená sústredenie zariadení mimo oblasti ohrozenia, do jediného alebo niekoľkých určených bezpečných objektov. (tých, ktorí sa podieľali na evakuácií)⁷⁵

Evakuácia osôb zahŕňa taktiež odstraňovanie alebo iné zaistenie kultúrnych pamiatok z ohrozených oblastí. Rozptýlenie naproti tomu znamená ich premiestnenie do určených miest v rámci rovnakej lokality. Aj keď sa v oboch prípadoch jedná o fyzický presun hmotných kultúrnych pamiatok, liší sa cieľové rozmiestnenie: evakuácia = koncentrácia mimo ohrozenej oblasti; rozptýlenie = distribúcia v rámci rovnakej oblasti.

⁷⁴Dobrovoľné hasičské zbory na Slovensku. <https://seslovakia.sk/dobrovolne-hasicske-zbory-na-slovensku> (11.02.2025)

https://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/obu_trencin/informacie_pre_obcanov/okr/2015/co/ocoakr/Evakuacia.pdf#:~:text=Z%C3%A1sobovacie%20zabezpe%C4%8Denie%20evaku%C3%A1cie%2C%20zah%C5%95%C5%88a%20n%C3%BAdzov%C3%A9%20z%C3%A1sobovanie%20evakuantov,podnikate%C4%BEovi%2C%20ktor%C3%A1%20vlastn%C3%AD%2C%20m%C3%A1%20v%20n%C3%A1jme%20alebo (07.01.2026)

⁷⁵ § 3 (10) Zákon 42/1994 Z.z.

Modul III, 4. kolo

Scenár:

Určili ste miesto premiestnenia predmetov. Je čas začať s procesom premiestnenia. Máte však obmedzený počet osôb. Váš tím pozostáva zo šiestich ľudí, plus 10 pracovníkov podpory na mieste a farára. Ako vedúci záchranných operácií spolupracujete s farárom, ale musíte tiež rozdeliť potrebné úlohy medzi zhromaždených ľudí.

Udalosť:

Obrázok ľudí pomáhajúcich pri evakuácii pri povodniach

Problém: Máte obmedzený počet osôb, uveďte, do akých tímov rozdelíte zhromaždených ľudí:

1. Tím pre záznamy a informácie
2. Tím zodpovedný za zaznamenávanie a fotografovanie zabezpečených pamiatok
3. Tímy pre bezpečnostné a ochranné práce
4. Nakladací tím
5. Vykladací tím
6. Logistický tím

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Zdôvodnenie:

V podmienkach Slovenskej republiky je proces evakuácie a ochrany majetku v krízových situáciách primárne upravený zákonom 42/1994 Z. z. O civilnej ochrane a nadväzujúcimi právnymi predpismi, hlavne vyhláškou 328/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o evakuácii. Na základe zákona evakuáciu riadi po vyhlásení mimoriadnej situácie obec, okres prípadne okresný úrad v sídle kraja a preto prednosta obvodného úradu, primátor mesta a starosta obce môžu riadiť evakuáciu. Uvedená vyhláška umožňuje zriadiť evakuačnú komisiu ako svoj odborný poradný orgán.⁷⁶

Tímy, ktoré by mohli byť zriadené pre konkrétny účel sú nasledujúce⁷⁷:

1. Poriadkové a bezpečnostné zabezpečenie evakuácie, ktoré plní Policajný zbor⁷⁸
2. Dopravné zabezpečenie evakuácie (Dopravné zabezpečenie evakuácie zahŕňa plánovanie, prípravu a prepravu evakuantov, zvierat a vecí mimo ohrozeného územia.)
3. Zdravotnícke zabezpečenie evakuácie (zahŕňa poskytovanie neodkladnej zdravotnej starostlivosti evakuantom v ohrozenom území a na evakuačnej trase, ako aj poskytovanie zdravotnej starostlivosti, neodkladnej zdravotnej starostlivosti a vykonávanie protiepidemických a hygienických opatrení v mieste ubytovania).
4. Zásobovacie zabezpečenie evakuácie (zahŕňa núdzové zásobovanie evakuantov najmä základnými potravinami, pitnou vodou a ošatením)
5. Veterinárne zabezpečenie evakuácie (zahŕňa opatrenia na určenie spôsobilosti zvierat'a na evakuáciu a zabránenie vzniku choroby zvierat'a)

Prednostne je potrebné zriadiť tím na Poriadkové a bezpečnostné zabezpečenie evakuácie a Tím zodpovedný za zaznamenávanie a fotografovanie zabezpečených pamiatok.

Uvedené tímy majú nasledujúce úlohy:

- (1) Poriadkové a bezpečnostné zabezpečenie evakuácie zahŕňa

⁷⁶ § 9 (1) Vyhláška 328/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o evakuácii.

⁷⁷ § 10, §11, §12, §13 a § 14 Vyhláška 328/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o evakuácii

⁷⁸ § 2 ods. 1 písm. a), i), j), l) a q) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

- a) uzatvorenie ohrozeného územia, z ktorého sa vykonáva evakuácia,
- b) usmerňovanie dopravy na evakuačnej trase,
- c) zabezpečovanie poriadku v ohrozenom území a v evakuačnom zariadení,
- d) kontrolu vstupu a vjazdu na ohrozené územie.

(2) Dopravné zabezpečenie evakuácie:

- sa vykonáva cestnou dopravou a železničnou dopravou
- možno dočasne obmedziť alebo prerušiť ostatnú prepravu okrem prepravy počas krízovej situácie ⁷⁹

- Pristavenie cestných dopravných prostriedkov sa organizuje podľa harmonogramu evakuačnej prepravy a v závislosti od počtu evakuantov, batožiny, druhu evakuovaných zvierat a ich počtu, množstva prepravovaných vecí, predpokladaného počtu dopravných prostriedkov a dĺžky evakuačných trás

- Ak dopravca nemôže z objektívneho dôvodu vykonať prepravu, oznámi bezodkladne túto skutočnosť objednávateľovi prepravy.

Podľa zákona č 42/1994 obec zriaďuje jednotky civilnej ochrany. V súlade s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky č. 523/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek civilnej ochrany sa jednotky civilnej ochrany vytvárajú na činnosť evakuačných zariadení civilnej ochrany. Uvedené tímy vymenúva orgán civilnej obrany (v tomto prípade starosta) počas evakuácie. Ich funkcie sú primárne určené na vykonávanie operácií na zhromaždeniach, počas prepravy a na vykladačích miestach, čo v súčasnej situácii (presun predmetov a premiestnenie) nebude potrebné. Vedúci záchranných operácií cirkvi by mal rozdeliť personál, ktorý má k dispozícii, tak, aby splňal zákonnú požiadavku na dokumentovanie udalostí, strát a prijatých opatrení, ako aj na vedenie záznamov o premiestnených kultúrnych statkoch.

Prax ukazuje, že okrem písomných záznamov je účinným riešením vedenie fotografického alebo video katalógu premiestnených predmetov. Ten dokumentuje pôvodné

⁷⁹ Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

umiestnenie a vzhľad premiestneného predmetu. Ak časový tlak nie je dostatočný na zabezpečenie predmetov, je vhodné predmety a fotografie očíslovať.

Modul III, 5. kolo

Scenár:

Ľudia na mieste boli rozdelení do tímov. Účastníci boli oboznámení so svojimi povinnosťami. Nikto z nich sa však nikdy nezúčastnil evakuácie hnutel'ného kultúrneho majetku. Niektoré z nich sú historické pamiatky, ktorých poškodenie by mohlo viesť k značným materiálnym škodám. Musíte ich informovať o základných postupoch, ktoré treba dodržiavať pri rôznych typoch predmetov.

Udalosť:

Grafika s nesprávne prenesenou sochou

Problém: Ako zabezpečiť pohybujúce sa objekty určené na presťahovanie ?

1. Predmety zakrývam prírodnými látkami a zaistujem ich fóliou.
2. Drobné predmety triedim a ukladám do nádob s výplňami, ako je napríklad bublinková fólia.
3. Presúvam objekty v zobrazovacej polohe
4. Obrazy umiestňujem vertikálne, tvárou v tvár, izolujem ich od seba a od zeme.

Zdôvodnenie:

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Slovenská republika má vypracované⁸⁰ štandardy odborných múzejných činností, kde sa pre účely evakuácie múzejných zbierok uvádza: „V prípade, že bude ohrozené miesto ich uloženia, je potrebné určiť miesto ich dočasného umiestnenia so zodpovedajúcimi bezpečnostnými a mikroklimatickými podmienkami a spôsob transportu naň. Hlavným pravidlom evakuácie je zabalenie a transport zbierkových predmetov tak, aby počas prepravy a uloženia nedošlo k ich poškodeniu nárazmi, nečistotou, vlhkosťou, náhlymi zmenami teploty, k ich zámene alebo strate. V záujme minimalizácie poškodenia je vhodné disponovať vhodným prenosným a baliacim materiálom. Dobrým opatrením je aj kategorizácia zbierkových predmetov, t. j. určenie tých, ktorým bude potrebné venovať mimoriadnu pozornosť. Pôjde zväčša o tie predmety, ktoré predstavujú najväčšie kultúrne hodnoty. Je vhodné určiť aspoň tri kategórie zbierkových predmetov, počet tých najvýznamnejších predmetov (I. kategórie) by pritom nemal byť príliš vysoký (môže predstavovať 0,5–2% z celého zbierkového fondu). Tieto predmety predstavujú akési rodinné striebro múzea, ide o top-list najhodnotnejších predmetov, z ktorých je väčšina pravdepodobne prezentovaná v rámci expozícií. Na tieto sa bude v prípade krízovej situácie sústrediť pozornosť v prvom rade. Počet zbierkových predmetov ďalšej (II.) kategórie môže obsahovať približne 5 – 15% zbierkového fondu. Presný počet a kritériá sú však, samozrejme, pre jednotlivé múzeá rozdielne a nemožno ich zovšeobecniť.“

Vďaka všeobecnému charakteru slovenského materiálu, je potrebné prezentovať aj poznatky partnerov. Súčasné právne akty nešpecifikujú konkrétny rozsah základných činností súvisiacich so zabezpečením predmetov presúvaných počas evakuácie majetku. Preto by sa mala využiť odborná prax v oblasti ochrany prírody. Literatúra na túto tému vysvetľuje, že „ak je dostatok času na balenie, zabalte predmet tak, aby sa náhodou nerozložil a aby sa jeho časti nestratili (atribút vypadnutý z ruky sochy, alebo časti mechanizmu starožitných hodín, kľúč oddelený od skrinky, kufra alebo zvonkohry, alebo v dôsledku rozbitia skleneného alebo keramického predmetu). Na balenie je najlepšie použiť prírodné, paropriepustné tkaniny, ako je bavlna alebo ľan, alebo papier (pokiaľ je to možné, bez obsahu kyselín). Balíky je možné uzavrieť pomocou zošívачiek, gumičiek, šnúry, drôtu, alebo zošívať, či lepiť páskou.

⁸⁰ ŠTANDARDY ODBORNÝCH MÚZEJNÝCH ČINNOSTÍ NA SLOVENSKU (materiál autorského kolektívu, upravený podľa pripomienok múzeí zapísaných v Registri múzeí a galérií SR, na základe rozhodnutia predstavenstva ZMS v roku 2017

ZILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Sklenené a keramické predmety by mali byť zabalené do bublinkovej fólie alebo zabalené v ochrannej vrstve, napr. z oblečenia alebo uterákov. Počas evakuácie v situáciách, keď môže do predmetov vniknúť voda, je možné na vonkajšej strane použiť *strečovú fóliu*, vrecia alebo plastové vrecia na odpadky. Je však lepšie nezabalať samotný predmet do fólie. Ak existuje riziko, že sa nekontrolovateľne odlomí (napr. vyčnievajúci prvok – rameno sochy) alebo predmet neprejde cez okenné alebo dverové otvory, alebo je...“ príliš ťažký pre záchranárov, je lepšie predmet rozobrať alebo ho dokonca rozrezať na kusy, aby sa dal čo najrýchlejšie preniesť na bezpečné miesto⁸¹. “

Odporúča sa, aby obrazy prenášali dvaja ľudia, pričom jedna ruka by mala držať obraz za spodnú a druhá za bočnú stranu. Tým sa minimalizuje kontakt s prednou stranou obrazu. „Obrazy by sa nemali umiestňovať priamo na podlahu. Mali by byť umiestnené na polstrovaných rámoch, lištach, vankúšoch, špongiách alebo gumených či penových podložkách, zaistených tak, aby sa nešmýkali ani neprevrátili. Vyhnite sa stohovaniu obrazov. Ak to nie je možné, mali by sa umiestňovať tvárou k sebe a prekladať ich listami pevnej lepenky⁸².“ „Obrazy a ich rámy by mali byť starostlivo zabalené do priedušných materiálov, ako je netkaná textília alebo papier, ktoré sa neprilepia k vrstve farby⁸³.“ „Sochy by mali byť pred zabalením pokryté mäkkým materiálom, ako je hodvábný papier, netkaná textília alebo iná textília. Každá socha by mala mať samostatnú krabicu a v prípade malých sôch sa môžu použiť samostatné priehradky vo väčšej krabici. Tvar a materiál sochy, ako aj stav jej zachovania určujú najbezpečnejšiu polohu, v ktorej sa môže prepravovať. Vo všeobecnosti je najbezpečnejšou polohou tá, v ktorej bola socha vystavená⁸⁴. “

⁸¹B. Boba-Dyga, Záchrana a konzervácia, [in:] Ochrana kultúrnych hodnôt v krízových situáciách a ozbrojených konfliktoch, editovali K. Góralczyk, M. Szuniewicz- Stepien , zv. 1, Námorná akadémia Gdynia, Gdynia 2022, s. 393.

⁸²D. Ignatowicz-Woźniakowska, Zásady správnej praxe pri manipulácii s umeleckými dielami pri premiestňovaní, „Ochrona Zbiorów“, vydanie č. 3 / 2013, s. 8-9, https://nim.gov.pl/files/publications/31/Konserwacja_ABC_wydanie%20pierwsze_ochrona%20zbiorow.pdf

⁸³D. Ignatowicz-Woźniakowska, Zásady správnej praxe pri manipulácii s umeleckými dielami pri sťahovaní, „Ochrona Zbiorów“, vydanie č. 3 / 2013, s. 12, https://nim.gov.pl/files/publications/31/Konserwacja_ABC_wydanie%20pierwsze_ochrona%20zbiorow.pdf

⁸⁴D. Ignatowicz-Woźniakowska, Zásady správnej praxe pri manipulácii s umeleckými dielami pri sťahovaní, „Ochrona Zbiorów“, vydanie č. 3 / 2013, s. 13, https://nim.gov.pl/files/publications/31/Konserwacja_ABC_wydanie%20pierwsze_ochrona%20zbiorow.pdf

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Súčasťou zabezpečenia je povinnosť dokumentovať stav pamiatok a viesť evidenciu o ich pohybe. Odborná praxe v ČR do poručuje viesť písomné záznamy robiť i fotografickú dokumentáciu, ktorá je nevyhnutná pre identifikáciu a dokazovanie stavu predmetu pred manipuláciou a transportom (pokiaľ to okolnosti umožňujú). Tento záznam zachytáva vizuálnu podobu predmetu a jeho pôvodné umiestnenie. V prípade extrémnej časovej tiesni je nevyhnutné predmety fyzicky očíslovať a urobiť ich snímok pre dodatočné spracovanie dokumentácie v bezpečnom prostredí.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Modul III, 6. kolo

Scenár:

V súčasnej situácii ste stanovili priority pre zabezpečenie objektov a informovali ste účastníkov (tých, ktorí sa podieľali na evakuácii) operácie o ich ďalšom postupe (čo majú robiť). Zostáva už len prejsť k preprave predmetov. Vynoril sa však problém, kde získať vhodné materiály na zabezpečenie evakuovaných exponátov. Dobrovoľný hasičský zbor nemá prepravné debny ani materiály potrebné na zabezpečenie zariadení.

Udalosť:

Problém : Kde získať materiály na zabezpečenie hnutelných pamiatok?

1. Požiadate farára, aby vám poskytol materiály na konzerváciu
2. Žiadate starostu, aby vám poskytol bezpečnostné materiály.
3. Podľa podmienok zmluvy získavate materiály z miestneho stavebného skladu
4. Žiadate technické služby o materiálnu podporu.

Zdôvodnenie:

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Materiály a metodické pokyny pre zabezpečenie a evakuáciu kultúrnych pamiatok na Slovensku sú primárne v gescii Ministerstva kultúry SR a Pamiatkového úradu SR. Pamiatkový úrad má vypracovaný Metodický pokyn MK SR na ochranu NKP v krízových situáciách.⁸⁵

Ministerstvo kultúry má vypracovaný Metodický pokyn na ochranu kultúrneho dedičstva v krízových situáciách.⁸⁶

Obec plánuje, vyhlasuje, riadi a zabezpečuje evakuáciu a poskytuje núdzové ubytovanie a núdzové zásobovanie evakuovaným.⁸⁷

Sekcia krízového riadenia poskytuje materiály k celkovému procesu evakuácie osôb a vecí.⁸⁸

Starosta obce má pri vyhlásení krízového stavu právomoc nariadiť poskytnutie vecných prostriedkov. Podľa Zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane sú právnické a fyzické osoby povinné na výzvu obce poskytnúť vecné prostriedky (ako sú napr. stroje, dopravné prostriedky, náradie alebo iný materiál ako plachty či piesok) potrebné na záchranné práce.⁸⁹

Po ukončení krízovej situácie je poskytovateľovi vyplatená náhrada a materiál vyúčtovaný. Osoba, ktorá poskytla vecný prostriedok, má nárok na⁹⁰:

- Peňažnú náhradu za poskytnutie prostriedku.
- Náhradu škody, ak pri používaní došlo k poškodeniu materiálu alebo stroja.
- Nárok sa uplatňuje na okresnom úrade do 6 mesiacov od zániku krízovej situácie.

Ministerstvo vnútra SR v metodikách krízového riadenia⁹¹ odporúča obciam uzavrieť Dohody o plánovanom poskytnutí vecných prostriedkov. Zmluvné zaistenie minimálnych zásob materiálu (plachty, bedne, piesok) u miestnych dodávateľov či stavebných firmách je v rámci krízovej pripravenosti vhodným postupom.

Zhotoviteľ je povinný uchovávať na stavenisku minimálne, ale fixné množstvo určených predmetov (plachty, vrecia atď.). V prípade krízy miestna samospráva zhromaždí dohodnuté

⁸⁵ MK - 3010/2008-10/11546 Metodický pokyn Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na ochranu národných kultúrnych pamiatok v krízových situáciách

⁸⁶ Metodický pokyn č. 2/2016 na ochranu kultúrneho dedičstva v krízových situáciách

⁸⁷ §15 (1) písm. g) zákon 42/1194 Zb.

⁸⁸ § 4 (1) čl. 5vyhl. 328/2012 Z.z o evakuácií

⁸⁹ §21 Zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane

⁹⁰ §18 Zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách

⁹¹ <https://www.minv.sk/?civilna-ochrana>

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

materiály a po dokončení prác ich uhradí. V tomto prípade, najmä vzhľadom na potenciálny nedostatok obalov a materiálov potrebných na zabezpečenie, by to bolo žiaduce riešenie. Na zabezpečenie hnutel'ného kultúrneho majetku sa mohli použiť vlnité priepustové rúry so zátkami na oboch stranách na upevnenie zrolovaných látok; prírodné látky sa dali získať zo sady tzv. „čistiacich handričiek“ alebo záhradných netkaných textílií ; na ochranu sa dali použiť špongie z dilatačných pások; na výrobu prepravných debien sa dala použiť strečová fólia , bublinková fólia, čierna stavebná fólia alebo OSB (drevotrieska) dosky, skrutky a kovové konzoly.

Modul III, 7. kolo

Scenár:

Menšie predmety už boli presunuté na bezpečné miesta. Teraz musíme pripraviť na prepravu najväčšie umelecké diela vrátane nadrozmerých nástenných malieb a veľké obrazy v masívnych rámoch. Ich veľkosť a hmotnosť si nielenže vyžadujú viac ľudí na ich presun, ako máte momentálne k dispozícii, ale súčasne obrazy sťažujú aj manévrovanie medzi uličkami kostola.

Udalosť:

Problém : Niekoľko veľkých obrazov, nie je možné bezpečne preniesť. Musíte rozhodnúť o postupe z nasledujúcich možností:

1. Zakrytie obrazu vrstvami ochranej fólie priamo na mieste.
2. Odrezanie plátna čo najbližšie k línii montážnych klincov a jeho navinutie na kartónový valček
3. Nechať obraz na pôvodnom mieste, pre prípadnú rekonštrukciu po povodni

4. Zakrytie obrazu dostupnými látkami a jeho zalaminovanie stohovanou fóliou na pôvodnom mieste

Zdôvodnenie:

Základným postupom záchrany umeleckých diel je odstrániť maľby na plátne z napínacích líšt a potom ich narolovať „na valčekoch – najlepšie kartónových, vždy stranou smerom von, čo zabraňuje praskaniu a uvoľňovaniu vrstvy farby. Na ich odstránenie z napínacích líšt by sa mali klince odstrániť vypáčením a iba v situáciách absolútnej naliehavosti a vyžadujúcich si mimoriadnu rýchlosť by sa mal obraz z napínacích líšt vystrihnúť. Ak nastanú výnimočné okolnosti, mal by sa obraz vystrihnúť tesne vedľa línie klincov, podľa možnosti mimo samotnej vrstvy farby. Obrazy na drevenom plátne sa v podobných situáciách môžu rozložiť na jednotlivé dosky⁹².“

⁹²B. Boba-Dyga, Záchrana a ochrana pamiatok, [in:] Ochrana kultúrnych hodnôt v krízových situáciách a ozbrojených konfliktoch, editovali K. Góralczyk, M. Szuniewicz- Stepien , zv. 1, Námorná akadémia Gdynia, Gdynia 2022, s. 393-394.

Modul III, 8. kolo

Scenár:

Práce prebiehajú bez väčších prerušení. Starosta vás informoval, že na obaly zabezpečených huteľných kultúrnych statkov musí byť umiestnená ochranná značka, ktorá bude označovať, že obal obsahuje historické predmety.

Udalosť:

Problém : Uvedte, ktorý symbol umiestnite na obal s artefaktmi:

- 1.
- 2.

Zdôvodnenie:

Každý z vyššie uvedených symbolov mal alebo stále má svoje využitie v núdzových situáciách. Avšak iba prvý z nich je vhodný na použitie na obaloch kultúrnych statkov. Päťstranný štít smerujúci nadol a rozdelený diagonálne na dve biele a dve modré polia v jednom usporiadaní predstavuje symbol Haagskeho dohovoru a používa sa na označenie pamiatok pod všeobecnou ochranou⁹³. Odporúča sa, aby bol uvedený (okrem popisu) na obaloch hnutelných pamiatok⁹⁴.

Symbol troch červených kruhov umiestnených na bielom pozadí s červeným prebalom pochádza z tzv. Roerichovho paktu alebo Zmluva o ochrane umeleckých a vedeckých inštitúcií a historických pamiatok, podpísaná vo Washingtone 15. apríla 1935, ktorá bola prvým ochranným opatrením pre kultúrne statky. Jeho platnosť a uznanie boli viazané na výlučnú platnosť zmluvy v amerických krajinách⁹⁵.

Tretím symbolom je symbol svetového dedičstva. Tento symbol bol prijatý v roku 1978 ako oficiálny symbol Dohovoru UNESCO o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva. Symbol symbolizuje vzájomnú závislosť kultúrnej a prírodnej rozmanitosti.

⁹³Dodatok č. 3 k Pokynu na prípravu a vykonávanie plánov ochrany pamiatok v prípade ozbrojeného konfliktu a krízových situácií, ktorý tvorí prílohu k nariadeniu ministra kultúry z 25. augusta 2004 o organizácii a spôsobe ochrany pamiatok v prípade ozbrojeného konfliktu a krízových situácií, Zbierka zákonov z roku 2004, č. 212, bod 1, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20042122153> položka 2153).

⁹⁴K. Góralczyk, KT Kociołek, R. Wojtas, Plán ochrany hnutelných a nehnuteľných objektov, [in:] Ochrana kultúrnych statkov v krízových situáciách a ozbrojených konfliktoch. Prípady a pokyny, ed. K. Góralczyk, M. Szuniewicz-Stepień, Námorná akadémia Gdynia, Gdynia 2022, s. 306.

⁹⁵M. Szuniewicz-Stepień, Ochrana kultúrnych statkov v medzinárodnom humanitárnom práve ozbrojených konfliktov, [in:] Ochrana kultúrnych statkov v krízových situáciách a ozbrojených konfliktoch, ed. K. Góralczyk, M. Szuniewicz-Stepień, zv. 2, Námorná akadémia Gdynia, Gdynia 2022, s. 444.

Symbolizuje Dohovor, označuje príslušnosť štátov, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru, a slúži na identifikáciu lokalít zapísaných na Zozname svetového dedičstva ⁹⁶.

Štvrtým symbolom je rozlišovací znak III. Dodatkového protokolu k Ženevskému dohovoru, prijatý v roku 2025. ⁹⁷Protokol zaviedol dodatočný rozlišovací znak Ženevských dohovorov. Znaky červeného kríža, červeného polmesiaca, červeného leva a slnka a znak červeného štvorcového okraja stojaceho na jeho vrchole na bielom pozadí sa používajú identicky.

⁹⁶Operačné usmernenia pre implementáciu Dohovoru UNESCO o svetovom kultúrnom a prírodnom dedičstve, článok VIII, <https://whc.unesco.org/document/222375>.

⁹⁷Dodatkový protokol k Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o prijatí dodatočného rozlišovacieho znaku, prijatý v Ženeve 8. decembra 2005 (Protokol III), Zbierka zákonov 2010 č. 70 položka 447, článok 2, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20100700447>

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

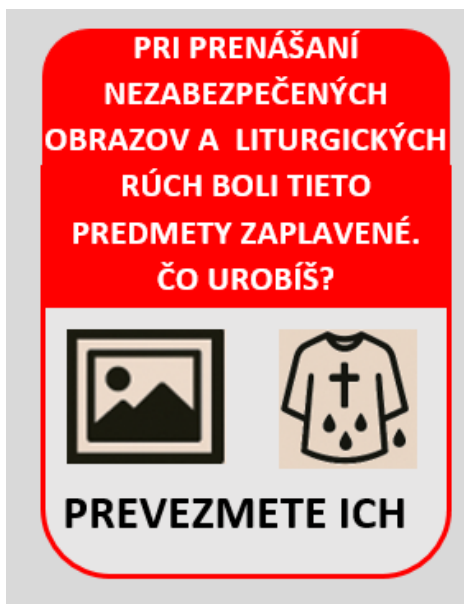

Modul III, 9. kolo

Scenár:

Farár označil ďalšie miesto na distribúciu vecí z kostola na faru. Kvôli nedostatku ochranných opatrení a nepriaznivým poveternostným podmienkam však boli obrazy a liturgické rúcha počas prepravy zaplavené.

Udalosť:

Problém : Počas prevozu nechránených plátenných obrazov a posvätných rúch došlo k ich zaplaveniu. Čo urobíš?

1. Obrázky umiestňujem horizontálne (vodorovne)
2. Obrázky umiestňujem vertikálne (zvisle)
3. Obrazy umiestňujem vertikálne a snažím sa ich prekryť materiálom, ktorý absorbuje vodu (napr. papierom).
4. Obrazy umiestňujem vodorovne a snažím sa ich prekryť materiálom, ktorý absorbuje vodu (napr. papierom).
5. Odevy umiestňujem do vodorovnej polohy
6. Zavesím rúcha (oblečenie) vertikálne

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

7. Odevy položím vodorovne a snažím sa ich sušiť pomocou materiálu, ktorý absorbuje vodu (napr. papier).
8. Vešiam rúcha (oblečenie) vertikálne a snažím sa ho sušiť pomocou materiálu, ktorý absorbuje vodu (napr. papier).

Zdôvodnenie:

Podľa literatúry medzi základné techniky záchrany hnutelných pamiatok patria: 1) sušenie na vzduchu, 2) mrazenie, 3) oplachovanie, 4) vákuové sušenie a 5) lyofilizácia. Techniky musia byť prispôsobené aktuálnym možnostiam záchrany aj typu zachraňovaného predmetu. Odporúča sa tiež, aby sa ťažké látky (v tomto prípade ornáty a posvätné rúcha) „nosili na pevnej podložke. Jemné, mokré látky by sa nemali narovnávať, rozmotávať ani stohovať. Prebytočnú vodu by sa malo osušiť čistým uterákom alebo bavlnenou handričkou. Textilie by sa mali sušiť v dobre vetraných miestnostiach alebo vonku. Artefakty, ktoré nie je možné vysušiť do 48 hodín, by sa mali prikryť voskovaným alebo silikónovým papierom a zmraziť⁹⁸.“ Mokré obrazy (v rámoch) „by sa mali umiestniť vodorovne na podložky s vrstvou farby smerom nahor; nič by sa nemalo dotýkať povrchu obrazu a obrazy by nemali byť vystavené priamemu slnečnému žiareniu⁹⁹.“

⁹⁸B. Boba-Dyga, Záchrana a ochrana pamiatok, [in:] Ochrana kultúrnych hodnôt v krízových situáciách a ozbrojených konfliktoch, editovali K. Góralczyk, M. Szuniewicz- Stepien , zv. 1, Námorná akadémia Gdynia, Gdynia 2022, s. 395.

⁹⁹B. Boba-Dyga, Záchrana a ochrana pamiatok, [in:] Ochrana kultúrnych hodnôt v krízových situáciách a ozbrojených konfliktoch, editovali K. Góralczyk, M. Szuniewicz- Stepien , zv. 1, Námorná akadémia Gdynia, Gdynia 2022, s. 395.

ŽILINSKÁ UNIVERZITA
V ŽILINE

Tomas Bata University in Zlín

STAROPOLSKA
AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
W KIELCACH

Modul III, 10. kolo

Scenár:

Bezpečnostné práce sa blížia ku koncu. Úspešne sme premiestnili všetky vybrané hnutelné kultúrne hodnoty, ktoré vaše tímy dokázali zabezpečiť kvôli ich veľkosti alebo umiestneniu. Na mieste stále zostáva niekoľko predmetov, ktoré s našim súčasným personálom a technickými možnosťami nie je možné prepraviť na bezpečné miesto. Preto musia byť zabezpečené na ich súčasnem mieste.

Udalosť:

Problém : Ako zabezpečíte hnutelné pamiatky, ktoré zostanú v kostole v záplavovej zóne kvôli nedostatku možností dopravy?

1. Utesnite dvere a okná, tiež ich zablokujte vrecami s pieskom
2. Všetky zostávajúce pohyblivé prvky priviažte k stabilným konštrukciám.
3. Zvyšné predmety prikryte látkami a zabaľte ich do alobalových kôpok.

Zdôvodnenie:

Podľa literatúry „v prípade rizika povodne by mali byť predmety, ktoré nemožno evakuovať na bezpečné miesto, priviazané k stabilným konštrukciám, aby sa zabránilo ich

odneseniu povodňovou vlnou. Dvere a okná by mali byť utesnené vodotesnými materiálmi, napr. silikónom, silikónom do kúpeľne alebo strešným silikónom. Z budovy obsahujúcej predmety vyžadujúce ochranu by mali byť odstránené všetky nebezpečné a toxické látky, ako sú chemikálie¹⁰⁰. “

¹⁰⁰B. Boba-Dyga, Záchrana a konzervácia, [in:] Ochrana kultúrnych hodnôt v krízových situáciách a ozbrojených konfliktoch, editovali K. Góralczyk, M. Szuniewicz- Stepien , zv. 1, Námorná akadémia Gdynia, Gdynia 2022, s. 394.